

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

**projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego Gminy Buczkowice**

po uzgodnieniach

Bielsko-Biała, październik 2014r.

Spis treści:

I. Wstęp	5
II. Zawartość i główne cele projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice	7
III. Powiązanie projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice z innymi dokumentami	9
IV. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	11
V. Sposób dotychczasowego zagospodarowania oraz użytkowania terenu oraz jego obecne przeznaczenie w projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice	13
VI. Istniejący stan środowiska Gminy Buczkowice	15
1. Poszczególne elementy przyrodnicze i ich wzajemne powiązania oraz procesy zachodzące w środowisku	16
1.1 Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna	16
1.2 Klimat	17
1.3 Gleby	17
1.4 Wody	18
1.5 Siedliska przyrodnicze i zbiorowiska roślinne	20
1.6 Wzajemne powiązania poszczególnych elementów przyrodniczych	22
2. Dotychczasowe zmiany w środowisku	22
3. Struktura przyrodnicza obszaru, w tym różnorodności biologicznej	22
4. Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem	26
5. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona	27
6. Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna	32
7. Jakość środowiska oraz jego zagrożenia wraz z identyfikacją tych zagrożeń	33
7.1 Powietrze atmosferyczne	34
7.2 Wody	35
7.3 Gleby	38
7.4 Flora i Fauna	38
7.5 Identyfikacja zagrożeń środowiska	38
VII. Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska Gminy Buczkowice, w tym na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	41
1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji	41
2. Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej	42
3. Ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania ...	44

- 4. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi 44
- 5. Ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku 45
- 6. Ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia 45

VIII. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice..... 48

IX. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice 50

X. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy ochrony środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania przedmiotowego dokumentu 52

XI. Przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko 58

- 1. Oddziaływania na obszar Natura 2000 oraz jego integralność 58
- 2. Oddziaływania na cele ochrony przyrody Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny..... 59
- 3. Oddziaływania na rośliny i zwierzęta (w tym na stanowiska gatunków chronionych) oraz różnorodność biologiczną 60
- 4. Oddziaływania na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych 63
- 5. Oddziaływania na ludzi 65
- 6. Oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne 67
- 7. Oddziaływania na powietrze atmosferyczne 68
- 8. Oddziaływania na powierzchnię ziemi i gleby 69
- 9. Oddziaływania na krajobraz 70
- 10. Oddziaływania na klimat 71
- 11. Oddziaływania na zasoby naturalne 71
- 12. Oddziaływania na zabytki i dobra materialne 71
- 13. Oddziaływania na tereny sąsiednie 72
- 14. Możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko 73

XII. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice w części obszaru Gminy w Sołectwie Rybarzowice 74

- 1. Ochrona ludzi 74
- 2. Ochrona bioróżnorodności 75
- 3. Ochrona powietrza atmosferycznego 76

4. Ochrona wód	77
5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb	77
6. Ochrona krajobrazu	78
7. Ochrona przed powodzią	79
8. Ochrona zabytków i stanowisk archeologicznych	79
XIII. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice wraz z uzasadnieniem ich wyboru	81
XIV. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice	85
XV. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania ustaleń projektu studium na środowisko	86
XVI. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	87

I. Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi prognozę oddziaływania na środowisko sporządzoną do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice.

Cele prognozy oddziaływania na środowisko wynikają bezpośrednio z obowiązujących przepisów prawa dotyczących ochrony środowiska, w szczególności z ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późniejszymi zmianami). Główne cele sporządzonej prognozy, to:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska w projekcie studium;
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania ustaleń projektu studium;
- przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań.

Zgodnie z art. 8 i art. 71 ustawy Prawo ochrony środowiska, zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska stanowią podstawę do sporządzania między innymi studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w których:

- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu;
- ustala się warunki realizacji przedsięwzięć, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.

Zakres i treść niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko są zgodne z wymogami art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami), jak i również z zakresem i stopniem szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, uzgodnionym przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach w piśmie z dnia 17.05.2013r. Nr NS-NZ.742.23.2013.DŻ oraz przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w piśmie z dnia 13.05.2013r. Nr WOOŚ-BB.411.18.2013.AB.

W prognozie oprócz zagadnień wynikających bezpośrednio z ustawy, uwzględniono również zagadnienia dotyczące wpływu zapisów projektowanego dokumentu na zdrowie ludzi, zgodnie z zaleceniem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz zagadnienia wpływu proponowanych rozwiązań planistycznych na:

- cele ochrony przyrody Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny;
- stanowiska chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt;
- lokalne ostoje przyrody istotne dla zachowania różnorodności biologicznej, a w szczególności: kompleksy leśne, płaty roślinności nieleśnej, zadrzewienia śródpolne, a także obiekty ważne dla ochrony płazów;
- funkcjonowanie korytarzy ekologicznych określonych w opracowaniu „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania

przestrzennego województwa” (Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red.) 2007 CDPGŚ, Katowice);

- funkcjonowanie lokalnych korytarzy ekologicznych (np. ciągów zadrzewień i zakrzewień, koryt cieków wodnych);

zgodnie z zaleceniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.

II. Zawartość i główne cele projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r., poz. 647 z późniejszymi zmianami), studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które nie jest przepisem prawa miejscowego - jest dokumentem tzw. kierownictwa wewnętrznego, zawierającym ustalenia wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Celem sporządzonego projektu studium jest określenie aktualnej polityki przestrzennej, na terenie Gminy Buczkowice, w jej granicach administracyjnych, na obszarze **1940 ha**. W ramach określenia aktualnej polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego na jej obszarze, obowiązujące w chwili obecnej studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice (uchwalone w 2000 roku na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym, bez przeprowadzenia strategicznej ceny oddziaływania na środowisko), zostanie zastąpione nowym, spełniającym aktualne wymogi prawne dokumentem, obowiązującym na terenie całej gminy.

Istotne jest, iż przy opracowywaniu projektu studium położono nacisk na przejrzystość i jednoznaczność struktury przestrzennej gminy, wprowadzając po raz pierwszy dwie podstawowe kategorie: obszaru urbanizacji (kontynuacji i rozwoju zabudowy) oraz obszaru przestrzeni chronionej (przed zabudową).

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice, zawiera w części tekstowej:

- uwarunkowania rozwoju, obejmujące: dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu; stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony; stan środowiska; warunki i jakość życia mieszkańców; zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia; stan prawny gruntów; występowanie obiektów i terenów chronionych; występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych; występowanie udokumentowanych złóż kopalin, terenów górniczych oraz zasobów wód podziemnych; stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej; zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych; zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych; stan przestrzeni publicznej, obszary problemowe; potrzeby i możliwości rozwoju gminy;
- kierunki zagospodarowania przestrzennego, obejmujące: kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu; obszary przestrzeni chronionej; obszary oraz zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu; obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków; kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej; obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym; obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym; obszary problemowe; obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji; obszary zagrożeń naturalnych; obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny; obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych; granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, pozostałe obszary chronione; obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania

przestrzennego; obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego; działania wspomagające rozwój gminy;

- uzasadnienie i syntezę rozwiązań przyjętych w studium.

Ponadto załączniki graficzne do uchwały (rysunki studium) zawierają oznaczenia zagadnień poruszanych w części tekstowej w odniesieniu przestrzennym, w tym:

- uwarunkowania, zawierające oznaczenia zagadnień związanych z: infrastrukturą techniczną, ochroną zabytków, ochroną środowiska przyrodniczego, istniejącą funkcją terenu i zabudowy oraz funkcją terenu i zabudowy ustaloną w planie;
- kierunki, zawierające oznaczenia zagadnień związanych z: obszarami kontynuacji zabudowy, obszarami rozwoju zabudowy, obszarami przestrzeni chronionej, ochroną zabytków, ochroną środowiska przyrodniczego, obszarami zagrożeń naturalnych, obszarami zasobów naturalnych oraz infrastrukturą techniczną.

Stan istniejącego zagospodarowania terenu (zagospodarowanie istniejące i ustalone w obowiązujących planach miejscowych), obrazuje rysunek uwarunkowań, natomiast obszar rozwoju zabudowy (nowej, postulowanej w projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice), obrazuje rysunek kierunków.

W obszarze opracowania granicami oznaczonymi na rysunku studium kierunków wydzielono obszary o odmiennych kierunkach zagospodarowania. Dla każdego obszaru ustalono postulowane kierunki zagospodarowania:

- główne (funkcje dominujące zabudowy i terenów);
- dopuszczane (funkcje uzupełniające i towarzyszące zabudowy i terenów);
- ograniczane (funkcje warunkowo dopuszczane lub wykluczane).

III. Powiązanie projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice z innymi dokumentami

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice powiązany jest z następującymi dokumentami:

- „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z elementami Strategii Rozwoju Gminy”, przyjętym uchwałą Rady Gminy Nr XV/106/2000 z dnia 31 marca 2000r.,
- „Zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice w części obszaru gminy w Sołectwie Rybarzowice”, przyjętą uchwałą Rady Gminy Buczkowice nr XII/61/11 z dnia 26 października 2011r.
- „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego”, przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr II/21/2/2004 z dnia 21 czerwca 2004r., opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego z 2004r. nr 68, poz. 2049.
- „Zmianą Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego” przyjętą Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr III/1/2010 z dnia 22 września 2010r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru działek nr 1112/5, 1135/4, 1135/5, 1135/6 i 1136/3 w Buczkowicach, przyjętym uchwałą nr XXVII/226/2001 Rady Gminy Buczkowice z dnia 22.08.2001r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru działek nr 2000/2, 2000/3, 2000/7, 2000/9, 2004/2, 2004/3, 2004/4, 2004/5, 2004/9, 2005/2, 2005/3, 2005/4 w Buczkowicach, przyjętym uchwałą nr XXXV/302/02 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27.08.2002r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ul. Lipowskiej, ul. Długiej i ul. Miodońskiego w Buczkowicach, przyjętym uchwałą nr X/80/2003 Rady Gminy Buczkowice z dnia 21.10.2003r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru sołectwa Buczkowice, przyjętym uchwałą nr XXIX/205/05 Rady Gminy Buczkowice z dnia 02.02.2005r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ul. Bielskiej w Buczkowicach, przyjętym uchwałą nr XXIX/206/05 Rady Gminy Buczkowice z dnia 02.02.2005r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ul. Akacyjowej w Buczkowicach, przyjętym uchwałą nr XIX/91/08 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27.02.2008r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru sołectwa Rybarzowice, przyjętym uchwałą nr XXXIV/226/13 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27.11.2013r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru sołectwa Godziszka, przyjętym uchwałą nr XXIV/173/04 Rady Gminy Buczkowice z dnia 22.09.2004r.

- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ul. Beskidzkiej w Godziszce, przyjętym uchwałą nr XIX/92/08 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27.02.2008r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru działki nr 112/6 w Kalnej, przyjętym uchwałą nr XXXII/273/02 Rady Gminy Buczkowice z dnia 19.04.2002r.
- Obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru sołectwa Kalna, przyjętym uchwałą nr XXIV/174/04 Rady Gminy Buczkowice z dnia 22.09.2004r.
- „Uproszczonym planem urządzenia lasu wsi Buczkowice i Godziszka”, wykonanym na zlecenie Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej oraz Nadleśnictwa Bielsko przez Busola Spółka z o.o., w 2009r.;
- „Uproszczonym planem urządzenia lasu wsi Rybarzowice”, wykonanym na zlecenie Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej oraz Nadleśnictwa Bielsko przez Busola Spółka z o.o., w 2009r.;
- „Studium określającym granice bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły”, sporządzonym przez RZGW Kraków w 2005r.
- Mapami zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnymi pod adresem internetowym: <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>.
- Decyzją o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na budowie odcinka drogi ekspresowej S-69 nr 6/2009 znak: IF/III/5340/24/09 wydanej przez Wojewodę Śląskiego w dniu 30 grudnia 2009r.

IV. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Podstawę prawną niniejszej prognozy stanowią przepisy art. 46, art. 51, art. 52, i art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami).

Przy sporządzaniu prognozy, we współpracy z zespołem sporządzającym projekt studium, poddano szczegółowej analizie sposób i zakres uwzględnienia w nim celów ochrony środowiska, co jest zgodne z zaleceniami zawartymi w Podręczniku do Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko dla Polityki Spójności na lata 2007-2013 oraz zapisami art. 4 ust. 1 Dyrektywy 2001/42/we Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów programów na środowisko.

W prognozie zastosowano metody:

- opisowe;
- graficzne.

W oparciu o długoletnie obserwacje własne oraz dostępne materiały i opracowania sporządzono opisową charakterystykę ekofizjograficzną, w tym charakterystykę różnorodności biologicznej.

Wykorzystano następujące źródła dotyczące istniejącego stanu zasobów środowiska:

- „Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone na potrzeby projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice”. P. Lubiński, M. Ulewicz, Bielsko-Biała 2013r.;
- „Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone na potrzeby projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla sołectwa Rybarzowice”. P. Lubiński, M. Ulewicz, Bielsko-Biała 2010r.;
- Mapa zasadnicza obszaru Gminy Buczkowice, skala 1:500;
- Mapa topograficzna, skala 1:10 000;
- Mapa sozologiczna, skala 1:50 000;
- Mapa hydrologiczna, skala 1:50 000;
- „Waloryzacja przyrodnicza doliny rzeki Żylica w granicach Gminy Buczkowice”, Z. Wilczek, J. Bożek, Bielsko-Biała 1999r.;
- „Studium Hydrologiczne Zlewni Żylić”, A.T Jankowski, D. Absalon, W. Oleś, Sosnowiec 1990r.;
- „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Buczkowice na lata 2009 – 2016”, EKO-TEAM KONSULTING, 2009r.;
- „Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Buczkowice” EKO-TEAM KONSULTING, 2012r.;
- „Klimat Polski” A. Woś, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999r.;
- „Informacje o stanie środowiska w województwie śląskim w 2012 roku”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice 2013r.;
- <http://www.geoportal.rdos.katowice.pl/geoportal/>;
- <http://natura2000.gdos.gov.pl/>.

Na podstawie sporządzonej charakterystyki dokonano oceny aktualnego stanu elementów środowiska, przedstawiając w tabelach dane z monitoringu środowiska. Na

podstawie analizy stanu środowiska zidentyfikowano najważniejsze problemy ochrony środowiska, które mogą wystąpić po realizacji dokumentu.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono również informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko powiązanych dokumentów planistycznych oraz w innych dokumentach, takich jak:

- „*Prognozie oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Sołectwa Rybarzowice*” (P. Lubiński, M. Ulewicz, Bielsko-Biała, 2011r.).
- „*Prognozie oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Rybarzowice w gminie Buczkowice*” (I. Górską, Jan Kohut, Bielsko-Biała, 2005r.).
- „*Prognozie oddziaływania na środowisko miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu drogi krajowej w Rybarzowicach*” (I. Górską, Jan Kohut, Bielsko-Biała, 2006r.).
- „*Prognozie oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Województwa Śląskiego*” (Biuro Planowania Przestrzennego w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2004r.).
- „*Koncepcji programowo-planistycznej budowy drogi wojewódzkiej w Gminie Buczkowice*” (F. Zych, A. Jezierski, J. Seweryński, J. Kiwic, Katowice, październik 2007r.).
- Decyzji Wojewody Śląskiego nr ŚR-IV-6613/2/07 z dnia 03.10.2007 o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia pn: „*Budowa drogi ekspresowej S-69 Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń, odcinek 3 od węzła „Żywiecka/Bystrzańska” w Bielsku-Białej do węzła „Żywiec” w Żywcu*”.
- Raporcie o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia drogowego, polegającego na *Budowie drogi ekspresowej S-69 Bielsko-Biała - Żywiec - Zwardoń, odcinek 3 od węzła „Żywiecka/Bystrzańska” w Bielsku-Białej do węzła „Żywiec” w Żywcu* (Biuro Projektów Budownictwa Komunikacyjnego TRAKT, Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów TRANSPROJEKT Warszawa Sp. z o.o.).
- Raporcie oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na *Budowie obwodnicy Buczkowic* (Egis Poland Sp. z o.o., Maciej Kaczmarski, Katowice, wrzesień 2013r.).

V. Sposób dotychczasowego zagospodarowania oraz użytkowania terenu oraz jego obecne przeznaczenie w projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Stan istniejącego zagospodarowania (użytkowania) terenu określa sporządzony na potrzeby projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice rysunek uwarunkowań, zgodnie z którym na terenie gminy wyróżniamy następujące funkcje terenu i zabudowy:

1. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługową (20% powierzchni gminy).
2. Zabudowa usługowa z mieszkaniową (2% powierzchni gminy).
3. Zabudowa produkcyjna, usługowa i magazynowa (1% powierzchni gminy).
4. Zabudowa zagrodowa.
5. Infrastruktura techniczna.
6. Ważniejsze ciekі wodne (1% powierzchni gminy).
7. Użytki rolne bez zabudowy (58% powierzchni gminy).
8. Zieleń bez zabudowy (8% powierzchni gminy).
9. Lasy (5% powierzchni gminy).
10. Cmentarze z infrastrukturą.
11. Place i parkingi.
12. Drogi (4% powierzchni gminy).

Dodatkowo w obowiązujących planach miejscowych ustalono następujące zagospodarowanie:

1. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługową (20% powierzchni gminy).
2. Zabudowa usługowa z mieszkaniową (1% powierzchni gminy).
3. Zabudowa produkcyjna, usługowa i magazynowa (2% powierzchni gminy).
4. Zabudowa zagrodowa.
5. Cmentarze z infrastrukturą.

Dotychczasowy sposób użytkowania podlega zmianom, które szczegółowo obrazuje sporządzony na potrzeby projektowanego dokumentu rysunek kierunków, zgodnie z którym planowane jest poszerzenie obszaru zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej i zabudowy aktywności gospodarczej. Poszerzenie w/w obszarów wiąże się z uszczupleniem obszarów przestrzeni chronionej, tj: obszarów produkcji rolniczej, obszarów zieleni i obszaru lasu, przy czym zgodnie z rysunkiem studium, obszary rozwoju zabudowy wyznaczono głównie na obszarach produkcji rolniczej R, o niższej wartości przyrodniczej.

Obszarami o znaczącej wartości przyrodniczej są wyznaczone na rysunku studium obszary lasów L i zieleni Z.

Bilans ochrony lasów L i zieleni Z

Największa zmiana obszaru lasu L na obszar zabudowy mieszkaniowej (m) proponowana jest w rejonie ul. Jama w Buczkowicach (ok. 1,95 ha, co stanowi 3,0% powierzchni lasów w sołectwie Buczkowice i 1,8% powierzchni lasów w całej gminie).

Największe zmiany obszaru zieleni na obszar zabudowy mieszkaniowej zaproponowano w rejonie ul. Łukowej w Buczkowicach (ok. 2,12 ha, co stanowi 3,1% powierzchni zieleni w sołectwie Buczkowice), oraz w rejonie ul. Górskiej w Godziszce (ok.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

2,68 ha, co stanowi 14,1 % powierzchni zieleni w sołectwie Godziszka). Łącznie obszary te stanowią 3,0% powierzchni zieleni w całej gminie.

W rejonie ul. Łukowej w Buczkowicach zaproponowano zmianę lasu i zieleni na obwodnicę drogową (kdg).

W całej gminie studium zaproponowano zmianę obszarów lasu i obszarów zieleni na rozwój zabudowy o łącznej powierzchni ok. 9,62 ha, co stanowi 3,9 % łącznej powierzchni obszarów rozwoju zabudowy, oraz **3,0 %** łącznej powierzchni obszarów lasów i obszarów zieleni. Oznacza to, że **97,0 %** całkowitej powierzchni rozwoju zabudowy wyznaczono w terenach produkcji rolniczej R, a tylko znikomą część w terenach wartościowych dla ochrony środowiska (L i Z).

	Buczkowice	Rybarzowice	Godziszka	Gmina
L na (m)	1,9521			1,9521
Z na (m)	2,1931	0,4806	2,6829	5,3566
Z na (u)		0,5938		0,5938
Z na (kdg)	1,3217			1,3217
L na (kdg)	0,3980			0,3980
	5,8649	1,0744	2,6829	9,6222

Tab. 1 Zmiana obszarów leśnych L i zieleni Z na obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej (m) i usługowej (u) oraz drogę (kdg)

Projekt studium przewiduje zmianę obszarów rolnych na rozwój zabudowy o łącznej powierzchni ok. 238,42 ha, co stanowi 63,7 % łącznej powierzchni obszarów produkcji rolniczej R.

	Buczkowice	Rybarzowice	Godziszka	Kalna	Gmina
R na (m)	79,5888		86,3995	35,5569	201,5452
R na (u)	11,6317			0,4531	12,0848
R na (p)		24,7928			24,7928
	91,2205	24,7928	86,3995	36,0100	238,4228

Tab. 2 Zmiana obszarów produkcji rolniczej na obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej (m), usługowej (u) i działalności gospodarczej (p).

Projekt studium dopuszcza nowe zalesienie w terenach produkcji rolniczej R oraz zieleni Z. Przyjmuje się, że zalesienia nie obejmą więcej, niż 5% powierzchni obszarów R oraz 10% powierzchni obszarów Z. Potencjalny obszar zalesień wynosi zatem ok. **40 ha**. Taki obszar wielokrotnie przekracza obszar potencjalnych wylesień (2,35 ha). Dokładnej lokalizacji zalesień nie można wskazać na tym etapie. W obszarach R i Z następuje sukcesja ponadto sukcesja naturalna lasów.

	BUCZKOWICE	RYBARZOWICE	GODZISZKA	KALNA	GMINA
	ha	ha	ha	ha	ha
5% R	3,7107	14,3857	0,6214	0,0000	18,7178
10% Z	9,5225	8,6681	2,6216	1,2145	22,0267

Tab. 3 Potencjalne powierzchnie nowych zalesień w obszarach R i Z.

Przy zrealizowaniu potencjalnych zalesień (40 ha), obszar lasów miałby powierzchnię ok. 145 ha. Lesistość gminy wzrosłaby z 5 do 7,5%.

VI. Istniejący stan środowiska Gminy Buczkowice

Gmina Buczkowice leży w południowej części województwa śląskiego, w powiecie bielskim, na zachodnim pograniczu Beskidu Śląskiego oraz wschodnim Kotliny Żywieckiej. Od północy Gmina Buczkowice graniczy z Gminą Wilkowice (powiat bielski), od zachodu z Miastem Szczyrk (powiat bielski), od południa z Gminą Lipowa (powiat żywiecki), a od wschodu z Gminą Łodygowice (powiat żywiecki).

Rys. 1 Lokalizacja Gminy Buczkowice względem gmin powiatu bielskiego i miasta Bielsko-Biała.

Gminę Buczkowice o powierzchni 19,40 km² tworzą cztery sołectwa: Buczkowice, Rybarzowice, Godziszka i Kalna.

Obecnie, na terenie gminy zameldowanych (na pobyt stały) jest 10 890 osób (Buczkowice – 4 334, Rybarzowice – 3 418, Godziszka – 2 273, Kalna – 865).

Rozpatrywany obszar w części zagospodarowany jest rolniczo, w części intensywnie zabudowany. Na terenach zabudowanych przeważa zabudowa jednorodzinna i sporadycznie zagrodowa z obiektami usługowo-produkcyjnymi.

Zwarta zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, przebiegających przez teren poszczególnych sołectw, tj.:

- w Buczkowicach po prawej stronie drogi wojewódzkiej DW 942 ul. Wiślańskiej, po obu stronach drogi powiatowej nr 1401S ul. Wyzwolenia, po obu stronach drogi powiatowej nr 4404S ul. Grunwaldzkiej, po obu stronach drogi powiatowej nr 1405S

- ul. Lipowskiej, po obu stronach drogi gminnej ul. Jama, po prawej stronie drogi gminnej ul. Bór oraz po prawej stronie drogi gminnej ul. Miodońskiego;
- w Rybarzowicach po obu stronach drogi powiatowej nr 1401S ul. Beskidzkiej;
- w Godziszce po obu stronach drogi powiatowej nr 1405S ul. Bielskiej, po obu stronach drogi powiatowej nr 1405S ul. Beskidzkiej, po obu stronach drogi powiatowej 1402S ul. Lipowskiej, po obu stronach drogi gminnej ul. Myśliwskiej, po obu stronach drogi gminnej ul. Górskiej oraz po obu stronach drogi gminnej ul. Łodygowskiej;
- w Kalnej po obu stronach drogi powiatowej 1400S ul. Widokowej, po obu stronach drogi gminnej ul. Spacerowej oraz po prawej stronie drogi gminnej ul. Łodygowskiej.

Przy drodze wojewódzkiej DW 942 ul. Bielskiej, drodze powiatowej 1405S ul. Lipowskiej w Buczkowicach, drodze powiatowej nr 1401S ul. Beskidzkiej, drodze gminnej ul. Bielskiej, drodze krajowej DK-69 ul. Żywieckiej w Rybarzowicach oraz drodze powiatowej 1405S ul. Żywieckiej w Godziszce, zlokalizowane są tereny przeznaczone typowo pod usługi, natomiast przy drodze krajowej DK-69, w rejonie dróg gminnych ul. Ceglanej i Wilkowskiej w Rybarzowicach, zlokalizowane są tereny przemysłowe, na których przeważa zabudowa przemysłowa i magazynowa.

Obszar Gminy Buczkowice na chwilę obecną jest prawie w całości skanalizowany i zgazyfikowany, natomiast w znacznie mniejszym stopniu zwodociągowany. Na terenach, gdzie nie ma kanalizacji, posesje wyposażone są w zbiorniki bezodpływowe lub jednostkowo w przydomowe oczyszczalnie ścieków. W miejscach, gdzie nie ma sieci wodociągowej źródło wody pitnej stanowią studnie kopane lub ujęcia własne na potokach. Pomimo powszechnego dostępu do sieci gazowniczej, w gospodarstwach domowych wykorzystuje się głównie węgiel jako paliwo do ogrzewania budynków.

1. Poszczególne elementy przyrodnicze i ich wzajemne powiązania oraz procesy zachodzące w środowisku

Zgodnie z definicją środowisko przyrodnicze to krajobraz wraz z tworami przyrody nieożywionej oraz naturalnymi i przekształconymi siedliskami przyrodniczymi z występującymi na nich roślinami, zwierzętami i grzybami.

1.1 Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna

Obszar Gminy Buczkowice położony jest w obrębie makroregionu fizyczno-geograficznego Beskidy Zachodnie, który reprezentuje tu mezoregion Kotlina Żywiecka, rozciągający się w tym rejonie między Beskidem Śląskim (od strony zachodniej), a Beskidem Małym (od strony wschodniej).

Cechą krajobrazu gminy jest położenie na wysoczyźnie o przebiegu na ogół równoleżnikowym. Teren gminy jest silnie pofałdowany z dużymi przewyższeniami i obniżeniami terenu – falisty, pagórkowaty. Teren ten leży w znacznym spadku w kierunku wschodnim.

Przeważają tu utwory jednostki śląskiej, należące do kredy, paleogenu. Utwory te wykształcone są jako piaskowce, łupki, zlepieńce tworzące warstwy godulskie i w niewielkiej ilości ligockie oraz w południowym obniżeniu Beskidu Śląskiego i Małego warstwy krośnieńskie. Warstwy krośnieńskie zbudowane są tutaj z piaskowców (grubo ławicowych w

poziomie dolnym oraz cienko ławicowych, płytowych w poziomie górnym) przewarstwionych łupkami.

Na w/w utworach zalegają osady najmłodszej formacji geologicznej – czwartorzędu. Wykształcone są one, jako ropy, gliny, piaski zwietrzelinowe, a w dolinach rzecznych utwory rzeczne mady, mułki, piaski i żwir.

1.2 Klimat

Klimat obszaru Gminy Buczkowice kształtowany jest pod wpływem niżów i wyżów barycznych wędrujących najczęściej z zachodu, przynoszących powietrze polarno-morskie i zmienność pogody (odwilże w zimie, zachmurzenie i opady w lecie).

Oprócz zjawisk cyrkulacyjnych na stosunki klimatyczne (szczególnie klimat lokalny) mają wpływ wysokości bezwzględne i deniwelacje oraz orografia i urzeźbienie terenu. Wynikiem tego jest zróżnicowanie elementów klimatycznych zmieniających się w miarę wzrostu nad poziom morza i nad poziom lokalnych dolin.

Obszar gminy znajduje się w górnej partii piętra klimatycznego „umiarkowanie ciepłego”, zawartego w przedziale od 420 do 725 m n.p.m.

Średnia temperatura na tym terenie wynosi 6 – 8°C (ogólna liczba dni z temperaturą poniżej 0°C wynosi 80 – 100 dni w roku), średnie roczne opady wynoszą około 800mm. Dominują wiatry zachodnie, modyfikowane, wzmacniane przez ukształtowanie terenu o średniej prędkości 2,5 – 5 m/s. Charakterystyczną cechą klimatyczną obszaru jest występowanie wiatru halnego – najczęściej w miesiącach jesiennych i zimowych, który wieje z kierunków południowych i zachodnich, jest suchy i ciepły, o znacznych prędkościach i niekorzystnych warunkach bioklimatycznych (pulsacje ciśnienia, suchość powietrza).

1.3 Gleby

Ze względu na warunki fizjograficzne, na terenie Gminy Buczkowice występują wyłącznie gleby charakterystyczne dla terenów górzystych i podgórskich, a ich typy ściśle związane są z podłożem geologicznym, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi, itp.

Na przedmiotowym obszarze występują następujące typy gleb:

- Gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z glin średnich lub ciężkich. Gleby te dominują na całym obszarze.
- Gleby brunatne wylugowane wytworzone podobnie jak gleby bielcowe z glin średnich. Gleby te występują na płaskich terenach i zboczach o ekspozycjach południowych.
- Mady brunatne wytworzone z osadów aluwialnych. Gleby te występują w dnach większych dolin (dolina potoku Żylica).
- Gleby brunatne namyte oraz gleby glejowe wykształcone na skutek nadmiernego zawilgocenia. Gleby te występują w nieckowatych i płaskodennych dolinkach bocznych i obniżeniach terenowych.

W bonitacji gleb gruntów ornych przeważają zdecydowanie klasy IVa i IVb, a w użytkach zielonych: klasy IV i V.

1.4 Wody

Obszar Gminy Buczkowice charakteryzuje się występowaniem znacznej liczby cieków powierzchniowych (obszar zlewni Wisły), stanowiących swoistą sieć hydrograficzną określającą zasoby wód powierzchniowych tego terenu.

Głównym ciekim wodnym, na terenie Gminy Buczkowice, jest potok Żylica (dopływ rzeki Soły), który przepływa uregulowanym korytem przez sołectwa Buczkowice i Rybarzowice, z kierunku zachodniego na wschód. Administratorem potoku, jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Żylica o całkowitej długości 23,0 km i powierzchni zlewni 90,5 km² ma swoje źródło w Szczyrku Salmopolu, z ujściem do Jeziora Żywieckiego, nieco na północ od stacji kolejowej w Pietrzykowicach. Jest to potok kapryśny i niebezpieczny, co udowodniał podczas licznych wezbrań, w trakcie, których dochodziło do licznych zniszczeń, zarówno na terenie miasta Szczyrk, jak i Gminy Buczkowice.

Fot. 1 Potok Żylica w Rybarzowicach.

Fot. 2 Potok Żylica w Buczkowicach.

Głównym lewobrzeżnym dopływem potoku Żylica na terenie Gminy Buczkowice jest potok Godziszczanka, który płynie przez Szczyrk, Godziszkę i Rybarzowice, gdzie ma ujście do Żylicy. Na terenie Gminy Buczkowice Godziszczanka płynie w sąsiedztwie terenów zabudowanych (Godziszka) jak i niezabudowanych (Godziszka, Rybarzowice), przeznaczonych pod uprawy, czy też stanowiących użytki zielone.

Fot. 3 Potok Godziszczanka w Godziszce.

Kolejnym potokiem przepływającym przez sołectwa Buczkowice i Rybarzowice jest potok Bruśnik, będący prawobrzeżnym dopływem potoku Żylica, mający swoje źródło na stokach Bieniatki, a ujście w Łodygowicach. Bruśnik przepływa głównie przez tereny zabudowane, przez co w okresie wezbraniowym stanowi zagrożenie dla zabudowy mieszkaniowej.

W Kalnej, przy samej granicy z Gminą Lipowa, łączą się dwa ciek wodne tj. potok Malinowy oraz potok Kalonka, które stanowią dopływ potoku Żylica poza granicami gminy.

Opisując sieć hydrograficzną gminy, należy wspomnieć o potoku Białym, stanowiącym dopływ rzeki Białej w Wilkowicach. Potok ów zlokalizowany w części północnej gminy, na terenie sołectw Buczkowice i Rybarzowice, w chwili obecnej przepływa głównie przez obszary upraw polowych, a towarzyszą mu zadrzewienia nadbrzeżne, przez miejscowych nazywane „Łęgowcem”.

Oprócz w/w potoków na terenie Gminy Buczkowice zlokalizowane są inne mniejsze ciek wodne „Bez nazwy” oraz rowy melioracyjne, które tworzą istotną sieć wodną na tym terenie, wpływającą na jego warunki hydrologiczne.

Analizując hydroografię na terenie Gminy Buczkowice, nie można pominąć również zagadnień związanych z wodami podziemnymi, których zasoby na omawianym terenie są ściśle powiązane z Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych występujących na terenie powiatu bielskiego. Zachodnie krańce gminy leżą w zasięgu zbiornika GZPW nr 348 – Godula Beskid Śląski. Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo-porowym ukształtowany w utworach kredy, o wodach wodorowęglanowo – siarczanowo – wapniowych.

Pierwszy poziom wodonośny na terenie Gminy Buczkowice, występuje w utworach czwartorzędowych. Zwierciadło wód podziemnych, ujmowanych studniami gospodarskimi lub drenowanymi powierzchnią siecią hydrograficzną, zalega na różnej głębokości i podlega wahaniom.

1.5 Siedliska przyrodnicze i zbiorowiska roślinne

Siedlisko przyrodnicze to obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne.

Na terenie Gminy Buczkowice występują następujące klasy siedlisk: grunty orne, lasy mieszane, tereny rolnicze z elementami naturalnymi, łąki, pastwiska oraz tereny nadwodne, w obrębie, których stwierdza się liczne gatunki roślin naczyniowych.

Na zlecenie Urzędu Gminy Buczkowice obszar gminy przed kilku laty został objęty szczegółową waloryzacją przyrodniczą (florystyczną i fitosocjologiczną), ze szczególnym zwróceniem uwagi na dolinę Żylicy i jej dopływów, masywu Groniczka, Skalitego i podnóża grupy Klimczoka. Dodatkowo, w roku 2013r. na zlecenie Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach, została przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza obszaru w rejonie planowanej budowy obwodnicy Buczkowic.

Z treści w/w dokumentów wynika, iż za najcenniejsze obszary na analizowanym terenie można uznać:

1. górny odcinek Żylicy wraz z usytuowaną na jej prawym brzegu nadrzeczną olszyną górską;
2. fragment doliny „Żylicy” w Rybarzowicach, pomiędzy ulicą Mostową i granicą sołectwa z Gminą Łodygowice – z uwzględnieniem naturalnych rozlewisk;
3. skalisty odcinek potoku Żylica pomiędzy progiem przy ul. Wodnej i granicą Gminy Buczkowice z Gminą Łodygowice;

4. doliny potoków Godziszczanka, Bruśnik, Kalonka, Malinowy i Biały wraz z towarzyszącą im roślinnością nadbrzeżną;
5. dolnoreglowy bór jodłowo-świerkowy z płatami torfowiska przejściowego w piętrze pogórza i regła dolnego Beskidu Śląskiego.

W obrębie wyżej wskazanych obszarów spotykamy przede wszystkim interesujące siedliska przyrodnicze, tj:

1. starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nypheion*, *Potamion*;
2. ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
3. wilgotne łąki użytkowane ekstensywnie (*Cirsietum rivularis*);
4. niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatheretum medioeuropaeum*, *Gladiolo-Agrostietum*);
5. górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
6. torfowiska przejściowe i niskie *Caricion nigrae*, *Caricion davallianae*;
7. łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, *olsy źródliskowe*)
8. dolnoreglowy bór mieszany *Abieti-Piceetum montanum*.

Z uwagi na uwarunkowania siedliskowe, powszechnie występującymi zbiorowiskami roślinnymi, na omawianym obszarze, są zbiorowiska łąkowe w dolinach potoków (wierzbowy, jesionowo-olszowy) oraz grąd subkontynentalny i dolnoreglowy bór mieszany w piętrze pogórza i regła dolnego niższych partii Beskidu Śląskiego, co oddaje charakter pierwotnej roślinności na tym obszarze.

Na chwilę obecną, w obrębie zbiorowisk leśnych, których stan sanitarny i zdrowotny został oceniony jako zadowalający, spotykamy następujące główne gatunki drzew: świerk, modrzew, jodła, buk, dąb, lipa, brzoza.

W powiązaniu z lasami w obrębie dolin potoków, występują charakterystyczne zadrzewienia. Skład tych zadrzewień jest różnorodny, przy czym budowane są one głównie przez przyrost olszy czarnej (najczęściej o bardzo wysokim zagęszczeniu), zwłaszcza na terenach położonych niżej, bliżej potoków. W miarę oddalania się od potoków wzrasta udział innych gatunków, z których najpospolitsze są lekkonasienne brzoza brodawkowata (*Betula pendula*) oraz topola osika (*Populus tremula*). Występowanie tego rodzaju różnorodnych zadrzewień, różnej wielkości i szerokości, znajdujących się na różnych etapach sukcesyjnych, powoduje, że ściana lasu wzdłuż dolin potoków jest niezwykle urozmaicona, oferując różnorodne siedliska. Posiadają one charakter mozaiki lasu, zadrzewień, kęp krzewów, zarośli i terenów otwartych, co sprzyja bytowaniu wielu gatunków zwierząt.

Na terenie Gminy Buczkowice spotykamy również bardzo wiele terenów otwartych, w tym pola uprawne oraz takie, które nie są obecnie wykorzystywane pod uprawę (głównie wieloletnie odłogi). Tereny takie porośnięte są przez pospolite zbiorowiska roślinności łąkowej, często z dużym udziałem gatunków ruderalnych i segetalnych. W przypadku regularnie koszonych łąk, zachowują one swój łąkowy charakter, natomiast przy braku koszenia, znaczny udział mają gatunki ruderalne, zwłaszcza Nawłóć późna *Solidago serotina* (tworząca miejscami zbiorowiska o charakterze agregacji monogatunkowych). W wielu miejscach na tereny dawniej łąkowe wkraczają krzewy i młode drzewa (inicjujące sukcesję w kierunku zbiorowisk leśnych). W obrębie takich zbiorowisk pojawiają się gatunki drzewiaste,

jak brzoza brodawkowata (*Betula pendula*), topola osika (*Populus tremula*), olsza czarna (*Alnus glutinosa*), które miejscami tworzą dosyć duże skupienia i mniejsze zwarte zadrzewienia.

Choć zbiorowiska roślinne występujące na terenach otwartych nie należą do szczególnie rzadkich bądź cennych pod względem przyrodniczym, to jednak warto zwrócić uwagę na występowanie na tych terenach płatów zbiorowisk nieleśnych, takich jak:

- zespół ostrożenia warzywnego (*Angelico-Cirsietum oleracei*) – punktowo w dolinach potoków;
- łąka ostrożeńiowa (*Cirsietum rivularis*) – punktowo w dolinach potoków.

Pomimo tego, iż szata roślinna Gminy Buczkowice ukształtowała się pod silnym wpływem zróżnicowanej działalności człowieka (rolnictwa, gospodarki leśnej, osadnictwa, rozwoju przemysłu), przedstawione powyżej cenne typy siedlisk i zbiorowisk roślinnych, charakteryzujące się dużym udziałem przedstawicieli rzadkich gatunków roślin i zwierząt, zachowały się w stosunkowo licznych rozproszonych miejscach – szczególnie w dolinie potoku Żylica oraz fragmentach obszarów leśnych piętra pogórza Beskidu Śląskiego.

1.6 Wzajemne powiązania poszczególnych elementów przyrodniczych

W/w elementy przyrodnicze są ze sobą ściśle powiązane. Jak już wspomniano od podłoża geologicznego, warunków klimatycznych, stosunków wodnych itp. zależą typy gleb występujących na analizowanym obszarze. Typy gleb bezpośrednio wpływają na rodzaj siedlisk przyrodniczych, które natomiast warunkują występowanie określonych gatunków flory i fauny, decydujących o bioróżnorodności tego terenu. Istotne jest, iż każda ingerencja w naturalne relacje pomiędzy poszczególnymi elementami przyrodniczymi, może mieć negatywny wpływ na cały system wzajemnych powiązań.

2. Dotychczasowe zmiany w środowisku

Zmiany w środowisku na terenie Gminy Buczkowice są wynikiem głównie zróżnicowanej działalności człowieka w obszarze osadnictwa, rolnictwa, gospodarki leśnej i rozwoju przemysłu. Dokonując obserwacji, można stwierdzić, że najmniej zmian zostało poczynionych w dolinach potoków. Na pozostałym obszarze sołectwa można mówić o znacznych zmianach w środowisku, które mają bezpośredni wpływ na czynniki abiotyczne, takie jak: powierzchnia ziemi, powietrze atmosferyczne, wody, gleby oraz czynniki biotyczne, takie jak: flora i fauna.

3. Struktura przyrodnicza obszaru, w tym różnorodności biologicznej

Dzięki przeprowadzonym w latach ubiegłych inwentaryzacjom przyrodniczym stan rozpoznania flory i fauny, na terenie Gminy Buczkowice, można uznać za dobry.

Największe bogactwo szaty roślinnej na terenie gminy występuje w dolinie potoku Żylica, w obrębie, której przeprowadzone badania przyrodnicze wykazywały występowanie ok. 300 gatunków roślin kwiatowych, z czego ok. 2 % stanowią rośliny chronione. Na dzień dzisiejszy na terenie Gminy Buczkowice występuje ok. 12 gatunków roślin objętych ochroną ścisłą i częściową, są to między innymi: wawrzynek wilczełyko, kukułka szerokolistna, kukułka Fuchsa, podkolan biały, parzydło leśne, bluszcz pospolity, listera jajowata, kruszczyk

szerokolistny, pióropusznik strusi, kalina koralowa, kopytnik pospolity i kruszyna pospolita. Dodatkowo spotykamy na tym terenie kilka gatunków rzadkich i zagrożonych w skali Górnego Śląska, takich jak: oset łopianowaty, czartwa drobna, przytulinka krzyżowa, żywiec gruczołowaty, tojeść gajowa, przetacznik górski i lepieźnik biały. Większość gatunków chronionych, jak i uznanych za rzadkie, występuje w nadrzecznej Olszynie górskiej oraz zaroślach z leszczyną i czeremchą zwyczajną, w dolinie Żylicy w Buczkowicach i Rybarzowicach, jak również w płatach torfowiska przejściowego i młak na stokach Groniczka w Buczkowicach. Znacznie mniejszy udział roślin chronionych obserwowany jest w zadrzewieniach i lasach w dolinach potoków Białego i Bruśnika oraz w pasach leśnych i zaroślowych na wzniesieniu pomiędzy dolinami.

Fot. 4 Parzydło leśne wśród zarośli brzegowych potoku Żylica w Rybarzowicach.

Z obserwacji własnych wynika, iż najczęściej spotykanymi gatunkami drzew liściastych na terenach leśnych, jak i terenach zadrzewień śródpolnych, nadbrzeżnych i przydrożnych są: olsza czarna, wierzba, brzoza, czeremcha zwyczajna, jesion, klon, jawor, topola, lipa oraz buk. Z gatunków iglastych dominują tu świerki, choć i napotykamy tu również jodły, sosny i modrzewie.

Istotne jest, iż na całym terenie Gminy Buczkowice nie stwierdza się żadnego gatunku z tzw. Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, co mogłoby stanowić podstawę do wyznaczenia potencjalnej Ostoi Siedliskowej NATURA 2000.

Występujące na badanym terenie płaty naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych charakteryzują się ogólnie znacznym zubożeniem gatunkowym, a podstawowy problem stanowi ekspansja gatunków synantropijnych w zbiorowiskach roślinności leśnej i nieleśnej, co szczególnie widoczne jest w dolinie potoku Żylica, na skraju koryta, wzdłuż pozostałości zbiorowisk łągowych, gdzie coraz częściej można spotkać choćby szczególnie uciążliwy Barszcz sosnowskiego.

Jeśli chodzi o faunę, to stan jej rozpoznania jest dobry, przy czym za w pełni zadowalający można uznać jedynie stan rozpoznania ichtiofauny doliny potoku Żylica i jego dopływów. Obecnie w tutejszych wodach możemy spotkać: pstrąga potokowego, głowacza przegopłetwego, kielba, jeleca, karasia srebrzystego.

Każdy uważny obserwator przyrody, podczas spacerów może spotkać tu wielu przedstawicieli awifauny, bytujących tu przez dłuższy okres, czy też chwilowo podczas wędrówek w inne miejsca. Najczęściej na terenie Gminy Buczkowice udaje się zauważyć takie ptaki, jak: bażant, kuropatwa, sierpówka, dzięcioł duży, bocian biały, kos, zimorodek, czajka, kwiczoł, rudzik, skowronek, zięba, pliszka górska, pliszka siwa, sikora bogatka, kopciuszek, sówka, sroka, szpak, wrona siwa, gawron, wróbel domowy, trznadel, kapturka, gil, szczygieł, dzwonec, cyranka, cyraneczka, krzyżówka, głowienka, łyska, łabędź niemy i mewa śmieszka. Do częściej widywanych ptaków drapieżnych należą niewątpliwie jastrzębie, które nie są zbyt lubiane przez okolicznych hodowców gołębi domowych.

Oczywiście, oprócz ptaków powszechnie występujących możemy również na tym terenie zaobserwować ptaki gatunków mniej licznych, rzadko spotykanych, do których należą: derkacz i gąsiorek (wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków) oraz pluszcz zwyczajny, grubodziób, myszołów, krogulec, pokląskwa, strumieniówka, strzyżyk, świerszczak i turkawka.

Fot. 5 Bocian biały w gnieździe na jednym z drzew w Rybarzowicach przy ul. Wiklinowej.

Fot. 6 Młode Kosy oczekujące na posiłek – gniazdo na wierzbie przy potoku Żylica w Rybarzowicach.

Na terenie Gminy Buczkowice występują tereny podmokłe (zawodnione okresowo lub stale), bagna, naturalne oczka wodne, czy też stawy, w obrębie których spotykamy cenne gatunki płazów, do których należą: kumak nizinny (gatunek z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej), ropucha szara, ropucha zielona, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba jeziorkowa, rzekotka drzewna, salamandra plamista oraz traszka zwyczajna.

Fot. 7 Salamandra plamista w wysychającym okresowo korycie potoku w Buczkowicach.

Spośród gadów możemy natknąć się na padalca zwyczajnego, jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną, zaskronca zwyczajnego oraz żmiję zygzakowatą.

Fot. 8 Padalec zwyczajny na ścieżce rowerowej w Rybarzowicach .

Z uwagi na rozległość obszarów upraw polowych jak i obecność terenów leśnych oraz zaroślowych występują tu też gatunki zwierzyny łownej, takiej jak: sarna, jelen, dzik, wcześniej wspomniany bażant i kuropatwa, rzadziej zajęc i borsuk oraz drobne ssaki drapieżne, takie jak: lis, kuna leśna i domowa, tchórz, łasica, gronostaj, oraz bardzo sporadycznie jenot.

Z małych ssaków stwierdza się również obecność ryjówki aksamitnej, jeża oraz kreta.

Gryzonie najliczniej reprezentowane są przez myszy polne, leśne i domowe, nornice rude, polniki, szczury wędrowne oraz w mniejszej ilości wiewiórki pospolite. Dodatkowo, przy potoku Żylica w Rybarzowicach, od kilku lat notuje się obecność bobrów.

Spośród przedstawicieli bezkręgowców, do najbardziej interesujących należą owady takie jak: trzmiel gajowy, trzmiel rudy, trzmiel kamiennik, pszczoła, osa, szerszeń, ważka, mrówka. Dodatkowo występują na tym obszarze chrząszcze i motyle oraz pajęczaki, związane ze zbiorowiskami leśnymi i nieleśnymi.

Co ciekawe, ostatnio zauważono powrót do cieków wodnych Pijawki lekarskiej, która objęta jest ochroną gatunkową.

4. Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem

Obszar Gminy Buczkowice ma swój udział w zachowaniu walorów ilościowych i jakościowych ponadlokalnych wielkich jednostek przyrodniczych, jakimi są obszary Beskidu Śląskiego i Małego.

Zgodnie z opracowaniem „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I” (Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red) 2007 CDPGŚ, Katowice) przez gminę przebiega międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Beskid Śląski – Beskid Mały”

oraz ponadregionalny korytarz migracji ptaków „Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego”. Dodatkowo zlokalizowany jest na terenie gminy (przy granicy zachodniej) obszar węzłowy korytarzy migracyjnych ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych „Beskid Śląski”.

Dolina potoku Żylica wraz z licznymi dopływami odgrywa istotną rolę w utrzymaniu przestrzennej ciągłości obszarów cennych z punktu przyrodniczego, położonych po stronie zachodniej sołectwa (Beskid Śląski) i po stronie wschodniej (Beskid Mały). Umożliwiają w ten sposób migrację gatunków, stanowiąc naturalne korytarze ekologiczne, które odgrywają również znaczącą rolę w przypadku zasilania uboższego gatunkowo środowiska, w obszarach gęściej zaludnionych, bardziej zurbanizowanych, na terenie Kotliny Żywieckiej.

Niewątpliwie obszary stanowiące korytarze ekologiczne, będące fragmentami krajobrazu zagospodarowanymi w sposób umożliwiający migrację, rozprzestrzenianie i wymianę puli genetycznej gatunków, wzbogacają i wzmacniają obszary, które łączą, co świadczy o ich znaczącej roli w ponadlokalnym systemie obszarów przyrodniczych.

5. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona

Zasoby przyrody to bogactwo naturalne, występujące w środowisku, które dzielimy na:

- niewyczerpalne (woda, wiatr, energia słoneczna oraz ciepło ziemi);
- wyczerpalne, ale odnawialne (rośliny, zwierzęta, gleba);
- wyczerpalne ale nieodnawialne (węgiel, ropa naftowa, gaz ziemny, rudy metali, substancje radioaktywne).

Na terenie Gminy Buczkowice znajdują się godne uwagi zasoby przyrodnicze, jednak pośród form ochrony przyrody przewidzianych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późniejszymi zmianami), znajdziemy tu jedynie kilkadziesiąt gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową, dwa pomniki przyrody, część Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny oraz część otuliny Parku Krajobrazowego Beskidu Małego.

Stwierdzone na terenie Gminy Buczkowice gatunki roślin i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej zestawiono w poniższych tabelach.

Tab. 3 Stwierdzone na terenie Gminy Buczkowice rośliny podlegające ochronie gatunkowej.

Gatunek	Status ochrony
Wawrzynek wilczełyko (<i>Daphne mezereum</i>)	Ochrona ścisła
Kukułka szerokolistna (<i>Dactylorhiza majalis</i>)	Ochrona ścisła
Kukułka Fuchsa (<i>Dactylorhiza fuchsii</i>)	Ochrona ścisła
Podkolan biały (<i>Platanthera bifolia</i>)	Ochrona ścisła
Parzydło leśne (<i>Aruncus sylvestris</i>)	Ochrona ścisła
Bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>)	Ochrona ścisła
Listera jajowata (<i>Listera ovata</i>)	Ochrona ścisła
Kruszczyk szerokolistny (<i>Epipactis helleborine</i>)	Ochrona ścisła
Pióropusznik strusi (<i>Matteuccia struthiopteris</i>)	Ochrona ścisła
Kalina koralowa (<i>Viburnum opulus</i>)	Ochrona częściowa
Kopytnik pospolity (<i>Asarum europaeum</i>)	Ochrona częściowa

Kruszyna pospolita (<i>Frangula alnus</i>)	Ochrona częściowa
--	-------------------

Tab. 4 Stwierdzone na terenie Gminy Buczkowice zwierzęta podlegające ochronie gatunkowej.

Gromada	Gatunek	Status ochrony
Pijawki	Pijawka lekarska (<i>Hirudo medicinalis</i>)	Ochrona ścisła
Owady	Trzmiel gajowy (<i>Bombus lucorum</i>)	Ochrona ścisła
	Trzmiel rudy (<i>Bombus pascuorum</i>)	Ochrona ścisła
	Trzmiel kamiennik (<i>Bombus lapidarius</i>)	Ochrona częściowa
Ślimaki	Ślimak winniczek (<i>Helix pomatia</i>)	Ochrona częściowa
Płazy	Kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	Ochrona ścisła
	Ropucha szara (<i>Bufo bufo</i>)	Ochrona ścisła
	Rzekotka drzewna (<i>Hyla arborea</i>)	Ochrona ścisła
	Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>)	Ochrona ścisła
	Żaba wodna (<i>Pelophylax kl. esculentus</i>)	Ochrona ścisła
	Ropucha zielona (<i>Bufo viridis</i>)	Ochrona ścisła
	Żaba moczarowa (<i>Rana arvalis</i>)	Ochrona ścisła
	Żaba jeziorkowa (<i>Rana lessonae</i>)	Ochrona ścisła
	Salamandra plamista (<i>Salamandra salamandra</i>)	Ochrona ścisła
	Traszka zwyczajna (<i>Lissotriton vulgaris</i>)	Ochrona ścisła
Ryby	Głowacz pręgopłetwy (<i>Cottus poecilopus</i>)	Ochrona ścisła
Gady	Padalec zwyczajny (<i>Anguis fragilis</i>)	Ochrona ścisła
	Jaszczurka zwinka (<i>Lacerta agilis</i>)	Ochrona ścisła
	Jaszczurka żyworodna (<i>Zootoca vivipara</i>)	Ochrona ścisła
	Zaskroniec zwyczajny (<i>Natrix natrix</i>)	Ochrona ścisła
	Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>)	Ochrona ścisła
Ptaki	Derkacz zwyczajny (<i>Circus crex</i>)	Ochrona ścisła
	Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	Ochrona ścisła
	Grubodziób (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	Ochrona ścisła
	Pokląska (<i>Saxicola rubetra</i>)	Ochrona ścisła
	Strumieniówka (<i>Locustella fluviatilis</i>)	Ochrona ścisła
	Strzyżyk (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	Ochrona ścisła
	Świerszczak zwyczajny (<i>Locustella naevia</i>)	Ochrona ścisła

Turkawka (<i>Streptopelia turtur</i>)	Ochrona ścisła
Grzywacz (<i>Columba palumbus</i>)	Ochrona łowiecka
Sierpówka (<i>Streptopelia decaocto</i>)	Ochrona ścisła
Bazant zwyczajny (<i>Phasianus colchicus</i>)	Ochrona łowiecka
Kuropatwa zwyczajna (<i>Perdix perdix</i>)	Ochrona łowiecka
Dzięcioł duży (<i>Dendrocopos major</i>)	Ochrona ścisła
Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)	Ochrona ścisła
Pierwiosnek (<i>Phylloscopus collybita</i>)	Ochrona ścisła
Kwiczol (<i>Turdus pilaris</i>)	Ochrona ścisła
Kos zwyczajny (<i>Turdus merula</i>)	Ochrona ścisła
Rudzik (<i>Erithacus rubecula</i>)	Ochrona ścisła
Skowronek (<i>Alauda arvensis</i>)	Ochrona ścisła
Zimorodek zwyczajny (<i>Alcedo atthis</i>)	Ochrona ścisła
Pluszcz zwyczajny (<i>Cinclus cinclus</i>)	Ochrona ścisła
Pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	Ochrona ścisła
Pliszka siwa (<i>Motacilla alba</i>)	Ochrona ścisła
Sikora bogatka (<i>Parus major</i>)	Ochrona ścisła
Kopciuszek (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	Ochrona ścisła
Sójka (<i>Garrulus glandarius</i>)	Ochrona ścisła
Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>)	Ochrona ścisła
Sroka (<i>Pica pica</i>)	Ochrona częściowa
Szpak (<i>Sturnus vulgaris</i>)	Ochrona ścisła
Wrona siwa (<i>Corvus cornix</i>)	Ochrona częściowa
Gawron (<i>Corvus frugilegus</i>)	Ochrona częściowa
Wróbel domowy (<i>Passer domesticus</i>)	Ochrona ścisła
Trznadel (<i>Emberiza citrinella</i>)	Ochrona ścisła
Kapturka (<i>Sylvia atricapilla</i>)	Ochrona ścisła
Gil (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	Ochrona ścisła
Szczygieł (<i>Carduelis carduelis</i>)	Ochrona ścisła
Drozd śpiewak (<i>Turdus philomelos</i>)	Ochrona ścisła
Świstunka leśna (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	Ochrona ścisła
Cyranka (<i>Anas querquedula</i>)	Ochrona ścisła

	Cyraneczka (<i>Anas crecca</i>)	Ochrona łowiecka
	Kaczka krzyżówka (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Ochrona łowiecka
	Głowienka (<i>Aythya ferina</i>)	Ochrona łowiecka
	Łyska zwyczajna (<i>Fulica atra</i>)	Ochrona łowiecka
	Łabędź niemy (<i>Cygnus olor</i>)	Ochrona ścisła
	Mewa śmieszka (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	Ochrona ścisła
	Myszołów (<i>Buteo buteo</i>)	Ochrona ścisła
	Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>)	Ochrona ścisła
	Krogulec (<i>Accipiter nisus</i>)	Ochrona ścisła
Ssaki	Jeż europejski (<i>Erinaceus europaeus</i>)	Ochrona ścisła
	Ryjówka aksamitna (<i>Sorex areneus</i>)	Ochrona ścisła
	Kret europejski (<i>Talpa europaea</i>)	Ochrona częściowa
	Wiewiórka pospolita (<i>Sciurus vulgaris</i>)	Ochrona ścisła
	Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	Ochrona częściowa
	Sarna europejska (<i>Capreolus capreolus</i>)	Ochrona łowiecka
	Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>)	Ochrona łowiecka
	Dzik (<i>Sus scrofa</i>)	Ochrona łowiecka
	Zając szarak (<i>Lepus europaeus</i>)	Ochrona łowiecka
	Borsuk (<i>Meles meles</i>)	Ochrona łowiecka
	Lis rudy (<i>Vulpes vulpes</i>)	Ochrona łowiecka
	Kuna leśna (<i>Martes martes</i>)	Ochrona łowiecka
	Łasica (<i>Mustela nivalis</i>)	Ochrona ścisła
	Gronostaj (<i>Mustela erminea</i>)	Ochrona ścisła

Drzewa posiadające status pomników przyrody to:

- Dąb szypułkowy „Gruby Dąb” o obwodzie pnia 635 cm, rosnący w pasie drogowym drogi powiatowej nr 1401 S Buczkowice – Rybarzowice w sołectwie Rybarzowice;
- Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 300 cm, rosnący na prywatnej posesji nr 475 w sołectwie Rybarzowice.

Fot. 9 Pomnik przyrody „Gruby Dąb” w Rybarzowicach.

Część obszaru Gminy Buczkowice, przy granicy zachodniej, na terenie sołectw Buczkowice i Godziszka, położona jest w obrębie Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny, natomiast część północno-wschodnia sołectwa Rybarzowice położona jest w otulinie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego. Innych wielkoobszarowych form ochrony przyrody, ustanowionych w ramach ustawy o ochronie przyrody, na terenie gminy nie ma.

Gmina Buczkowice zlokalizowana jest poza obszarami Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W części południowo-zachodniej, na terenie sołectwa Godziszka, Gmina Buczkowice graniczy na bardzo małym odcinku ze Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Beskid Śląski” (kod obszaru PLH240005), natomiast Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Beskid Mały” (kod obszaru PLH240023), leży na wschód od gminy, w odległości około 3,5 km.

Zgodnie z opracowaniem „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I” (Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red) 2007 CDPGŚ, Katowice) przez gminę przebiega międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Beskid Śląski – Beskid Mały” oraz ponadregionalny korytarz migracji ptaków „Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego”. Dodatkowo zlokalizowany jest na terenie gminy (przy granicy zachodniej) obszar węzłowy korytarzy migracyjnych ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych „Beskid Śląski”.

6. Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna

Charakteryzując walory krajobrazowe Gminy Buczkowice, trzeba mieć świadomość, iż przebywając wyłącznie w centrach sołectw, nie ma możliwości dokonania pełnej oceny tych walorów. Jednocześnie po pokonaniu niewielkich odległości od centrów poszczególnych wsi, w ich wyżej położonych częściach (np. ul. Górską w Godziszce, ul. Jama w Buczkowicach, ul. Zachodnia w Kalnej), możemy podziwiać piękno krajobrazu zarówno Gminy Buczkowice jak i dalszych okolic.

Fot. 10 Widok na Beskid Mały z Godziszki (rejon ul. Górskiej).

Krajobraz Gminy Buczkowice reprezentuje dużą mozaikowatość różnych form ukształtowania terenu, co w połączeniu z otaczającymi gminę pasmami górskimi: Beskidu Śląskiego, Beskidu Małego oraz Beskidu Żywieckiego, czyni ten teren atrakcyjny krajobrazowo.

Spośród form krajobrazu na omawianym terenie przeważają otwarte tereny upraw polowych, z rozdrobnioną zabudową zagrodową, otaczające zurbanizowane centra poszczególnych sołectw oraz zwarta zabudowa mieszkalno-usługowa, z rozbudowaną infrastrukturą komunikacyjną.

Wspominając o walorach krajobrazowych należy podkreślić szczególną rolę w ich kreowaniu przepływającego przez Gminę Buczkowice potoku Żylica, którego malowniczo położone koryto oraz tereny przybrzeżne, wpływają na wzrost atrakcyjności przedmiotowego obszaru.

Fot. 11 Koryto potoku Żylica w Rybarzowicach wraz z towarzyszącą mu roślinnością nadbrzeżną.

Dość duży udział w kreowaniu walorów krajobrazowych mają również zadrzewienia. W zachodniej części gminy zlokalizowane są obszary leśne, których drzewostany zbliżone są swoim składem gatunkowym do dolnoregłowych borów jodłowo – świerkowych. Dodatkowo rozproszone zadrzewienia skupiają się na zboczach jarów i głęboko wciętych dolin lokalnych cieków wodnych.

Walory krajobrazowe chronione są na terenie gminy głównie poprzez zakaz zabudowy ustalony w obowiązujących planach miejscowych.

Jak dotychczas na omawianym obszarze nie ustanowiono takich form ochrony, jak np. zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Ochronie krajobrazu nie sprzyja bezczynność organów założycielskich parków krajobrazowych, które dotąd nie ustaliły zasad ochrony tych parków i ich otulin.

7. Jakość środowiska oraz jego zagrożenia wraz z identyfikacją tych zagrożeń

Rozwój osadnictwa, rolnictwa oraz przemysłu sprzyja człowiekowi, jednak nie zawsze ma dobry wpływ na jakość środowiska. Postęp cywilizacyjny wiąże się głównie ze wzrostem zanieczyszczeń powietrza, gleb i wód, wzrostem poziomu hałasu i promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, co niewątpliwie przekłada się na jego jakość.

Aby uzyskać obraz jakości środowiska Gminy Buczkowice, należy przeanalizować kondycję poszczególnych jego elementów tj. powietrza, wód, gleby i przyrody żywej.

7.1 Powietrze atmosferyczne

Gmina Buczkowice położona jest w województwie śląskim, które od wielu lat należy do regionów Polski o największej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Na stan powietrza atmosferycznego tego terenu mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja;
- emisja ze środków transportu;
- emisja spoza terenu sołectwa;
- emisja niezorganizowana.

Najczęściej głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji szkodliwych, tworzących się podczas procesów spalania paliw ciekłych, stałych i gazowych. Podczas spalania do atmosfery uwalniane są takie związki szkodliwe jak: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach uwalniany jest chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(α)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcję o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM₁₀). Szczególnie ta druga frakcja jest niebezpieczna dla człowieka, ponieważ jest już tak mała, że nie jest zatrzymywana przez naturalny system filtracyjny układu oddechowego.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późniejszymi zmianami) oceny jakości powietrza dokonywane są w strefach, w tym w aglomeracjach. Na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref, tj.:

1. strefa śląska;
2. aglomeracja górnośląska;
3. aglomeracja rybnicko-jastrzębska;
4. miasto Bielsko-Biała;
5. miasto Częstochowa.

Gmina Buczkowice należy do strefy śląskiej, i z uwagi na brak w obrębie gminy stacji monitoringu jakości powietrza, należy przyjmować wyniki otrzymane na stacjach pomiarowych zlokalizowanych w przedmiotowej strefie.

W 2012 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził „*Jedenastą roczną ocenę jakości powietrza w województwie śląskim*”, w ramach której dokonane zostały pomiary następujących zanieczyszczeń:

- benzenu, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, arsenu, benzo(α)pirenu, ołowiu, kadmu, oraz niklu – ze względu na ochronę zdrowia;
- dwutlenku siarki, tlenku azotu oraz ozonu – ze względu na ochronę roślin.

Z przeprowadzonej oceny jakości powietrza wynika, iż w strefie śląskiej dochodzi do przekroczeń standardów stężeń dla pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(α)pirenu, dwutlenku siarki i ozonu.

Główną przyczyną występowania przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz benzo(α)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, natomiast w okresie letnim ruch drogowy, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru (poniżej 1,5 m/s). Dodatkową przyczyną wystąpienia przekroczenia stężeń dopuszczalnych jest napływ zanieczyszczeń spoza kraju.

Przyczyną wystąpienia przekroczeń stężeń ozonu jest oddziaływanie naturalnych źródeł emisji lub zjawisk naturalnych nie związanych z działalnością człowieka. Wysokie stężenia ozonu pojawiają się w sprzyjających warunkach atmosferycznych, tj. wysokiej temperatury i promieniowania słonecznego.

Tab. 5 Średnioroczne stężenia benzo(α)pirenu, pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} w strefie śląskiej w 2012r.

Strefa śląska 2012r.	
Czynnik	Średnioroczne stężenie
Benzo(α)piren (wartość docelowa 1 ng/m ³)	Od 3,4 do 10,5 ng/m ³
Pył PM ₁₀ (wartość dopuszczalna 40 µg/m ³)	od 30 do 51 µg/m ³
Pył PM _{2,5} (wartość dopuszczalna 27 µg/m ³)	od 18 do 40 µg/m ³

7.2 Wody

a) wody powierzchniowe

Spośród wszystkich cieków wodnych przepływających w obrębie Gminy Buczkowice monitoringiem wód powierzchniowych w 2012r. objęte były wyłącznie dwa potoki, tj. potok Żylica i potok Kalonka. Badania jakości wód tych potoków prowadzone były w punktach monitoringu operacyjnego jakości wód powierzchniowych, które są wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, znajdujących się w obszarze działania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach. Punkty monitoringu zlokalizowane zostały na Żylicy w Szczyrku Górnym oraz na Kalonce w Słotwinie. W tabelach poniżej przedstawiono wyniki badań wód potoków Żylica i Kalonka, przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach.

Tab. 6 Wyniki badań wód potoku Żylica w 2012r. (punkt monitoringu w Szczyrku Górnym).

Grupy wskaźników	Nazwa wskaźnika jakości wód, jednostka	Ilość pomiarów	MIN	MAX	ŚR
Stan fizyczny	Temperatura (°C)	4	1	11,2	6,2
	Barwa (mg/lPt)	4	0	5	4
	Zawiesina ogólna (mg/l)	4	<4	6,2	3,1
Warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne	BZTS (mgO ₂ /l)	4	0,9	2,4	1,6
	OWO (mg C/l)	4	0,7	1	0,8
	Nasylenie wód tlenem (%)	4	84,3	89,8	88
Zasolenie	Przewodność w 20°C (uS/cm)	4	72	192	110

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

	Siarczany (mg SO ₂ /l)	4	9,2	10,6	10,2
	Chlorki (mg Cl/l)	4	6,4	12,6	8,4
Zakwaszenie	Odczyn pH	4	7,5	7,8	7,5-7,8
Substancje biologiczne	Azot Kjeldahla (mg N/l)	4	<0,2	<0,2	<0,2
	Fosforany (mg PO ₂ /l)	4	<0,05	0,081	0,045
Specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Cynk (mg Zn/l)	4	<0,01	<0,01	<0,01
	Miedź (mg Cu/l)	4	<0,005	0,009	0,0041
	Fenole lotne (indeks fenolowy)(mg/l)	4	<0,001	<0,001	<0,001
	Fluorki (mg F/l)	4	<0,1	0,22	0,13
Grupa wskaźników charakteryzujących występowanie innych substancji chemicznych	Mangan (mg Mn/l)	4	<0,02	<0,02	<0,02
	Substancje powierzchniowo czynnie anionowe (mg/l)	4	<0,05	0,2	0,085
Wskaźniki mikrobiologiczne	Bakterie grupy CoII NPL (w 100 ml wody)	4	602	23820	6656
	Bakterie grupy CoII typu kałowego - NPL (w 100 ml wody)	4	109	602	311
Pozostałe badane wskaźniki	Amoniak całkowity (mg NH ₃ /l)	4	<0,26	<0,26	<0,26
	Azotany (mg NO ₃ /l)	4	5,6	6,5	5,83
	ChZT – Cr (mg O ₂ /l)	4	3	7,6	4,4
	Liczba paciorkowców kałowych (enterokoki)(w 100 ml wody)	4	13	32	24,5
	Żelazo rozpuszczone (mg Fe/l)	4	<0,02	0,123	0,046

Tab. 7 Wyniki badań wód potoku Kalonka w 2012r. (punkt monitoringu w Słotwinie).

Grupy wskaźników	Nazwa wskaźnika jakości wód, jednostka	Ilość pomiarów	MIN	MAX	ŚR
Stan fizyczny	Temperatura (°C)	4	1,4	17,8	8,4
	Barwa (mg/lPt)	4	0	5	4
	Zawiesina ogólna (mg/l)	4	<4	6,2	3,1
Warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne	BZTS (mgO ₂ /l)	4	1	2,1	1,6
	OWO (mg C/l)	4	1,2	2,8	2,1
	Nasylenie wód tlenem (%)	4	84,5	93,2	89,3
Zasolenie	Przewodność w 20°C (uS/cm)	4	104	268	172
	Siarczany (mg SO ₂ /l)	4	16	25,1	22,1
	Chlorki (mg Cl/l)	4	3,42	9,4	6
Zakwaszenie	Odczyn pH	4	7,4	7,8	7,4-7,8
Substancje biologiczne	Azot Kjeldahla (mg N/l)	4	<0,2	0,3	0,18
	Fosforany (mg PO ₂ /l)	4	<0,05	0,073	0,048
Specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Cynk (mg Zn/l)	4	<0,01	<0,01	<0,01
	Miedź (mg Cu/l)	4	<0,005	0,005	0,0038
	Fenole lotne (indeks fenolowy)(mg/l)	4	<0,001	0,002	0,001
	Fluorki (mg F/l)	4	<0,1	1,2	0,34
Grupa wskaźników charakteryzujących występowanie innych substancji chemicznych	Mangan (mg Mn/l)	4	<0,02	<0,02	<0,02
	Substancje powierzchniowo czynnie anionowe (mg/l)	4	<0,05	0,2	0,08
Wskaźniki mikrobiologiczne	Bakterie grupy CoII NPL (w 100 ml wody)	4	1565	11980	4379

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

	Bakterie grupy CoII typu kałowego - NPL (w 100 ml wody)	4	109	310	224
Pozostałe badane wskaźniki	Amoniak całkowity (mg NH ₄ /l)	4	<0,26	<0,26	<0,26
	Azotany (mg NO ₃ /l)	4	2,96	12,2	6,87
	ChZT – Cr (mg O ₂ /l)	4	4,7	11	7,6
	Liczba paciorkowców kałowych (enterokoki)(w 100 ml wody)	4	18	152	70,25
	Żelazo rozpuszczone (mg Fe/l)	4	<0,02	0,045	0,024

Badania jakości wód przeprowadzone w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Szczyrku Górnym nie dają pełnego obrazu jakości wody potoku Żylica na obszarze Gminy Buczkowice. Bardziej miarodajne mogą być badania wód powierzchniowych przeprowadzone w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2012r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na wpływie do zbiornika Tresna, zgodnie z którymi wody potoku Żylica zaliczone zostały do II klasy pod względem elementów hydromorfologicznych (stan dobry), I klasy pod względem elementów fizykochemicznych (stan bardzo dobry) oraz III klasy pod względem elementów biologicznych (stan umiarkowany). Potencjał ekologiczny wód oceniony został jako słaby, natomiast stan chemiczny poniżej stanu dobrego (z uwagi na przekroczenia średnioroczne). Ogólnie stan wód oceniono jako zły.

Mając na uwadze powyższe, można przyjąć, iż jakość wody, jaką prowadzi potok Żylica na terenie Gminy Buczkowice, nie jest dobra. Można z wielkim prawdopodobieństwem założyć również, że pozostałe cieki przepływające przez ten teren, mają podobnie wody złej jakości, przy czym niewątpliwie najbardziej zanieczyszczone są te cieki, które przepływają przez tereny zurbanizowane, gdzie zanieczyszczane są nieczystościami ciekłymi pochodzącymi z nieszczelnych osadników na posesjach niewłączonych dotychczas do kanalizacji sanitarnej (choć biorąc pod uwagę stopień skanalizowania gminy należy spodziewać się znacznej poprawy w tym zakresie), oraz zanieczyszczeniami spływającymi z terenów utwardzonych (place, parkingi), czy też ciągów komunikacyjnych, wzdłuż których nie ma kanalizacji deszczowej.

W nieco innym zakresie zanieczyszczane są wody cieków przepływających przez tereny upraw polowych, gdzie w przypadku niewłaściwie prowadzonej gospodarki rolnej, w tym niewłaściwie stosowanych dawek nawozów mineralnych, dochodzi poprzez spływ powierzchniowy do ich zanieczyszczania, konsekwencją, czego jest między innymi nadmierna eutrofizacja wód.

b) wody podziemne

Na terenie Gminy nie występują obecnie stałe punkty monitoringu jakości wód podziemnych. Najbliżej położone punkty monitoringu diagnostycznego znajdują się na terenie miasta Bielska-Białej i Gminy Wilkowice.

Z przeprowadzonych w roku 2012 przez Państwowy Instytut Geologiczny badań jakości wód podziemnych w wybranych punktach pomiarowych, których wyniki zestawiono w tabeli nr 3, wynika, iż w punkcie pomiarowym Szyndzielnia wody oceniono jako dobrej jakości – II klasa, natomiast w punkcie pomiarowym Bielsko-Biała wody oceniono jako złej jakości – V klasa (wskaźnikami negatywnie oddziałującymi na wody w tym poziomie były tlen, jony amonowe, bor, sód oraz wodorowęglany, które w zasadniczy sposób rzutowały na ich jakość).

Tab. 8 Klasyfikacja jakości wód podziemnych w 2012 roku na punktach pomiarowych: Bielsko-Biała i Szyndzielnia.

Lp.	Nazwa punktu	Klasa jakości w 2012r.	Wskaźniki odpowiadające poszczególnym klasom jakości		
			III klasa	IV klasa	V klasa
1	Bielsko-Biała	V	O ₂	NH ₄	B, Na, HCO ₃
2	Szyndzielnia	II	-	-	-

7.3 Gleby

Prowadzone w latach ubiegłych na terenie Gminy Buczkowice badania gleb pod kątem ich kwasowości, wskazują, iż na omawianym obszarze większość gleb to gleby lekko lub średnio zakwaszone, o pH od 4,6 do 7,1, wymagające wapnowania, natomiast prowadzone badania gleb pod kątem zawartości w nich metali ciężkich, wskazują, iż mamy tu gleby o 0 stopniu zanieczyszczenia (gleby niezanieczyszczone) lub o I stopniu zanieczyszczenia (gleby posiadające tylko podwyższoną, ponad poziom naturalny, zawartość metali).

W chwili obecnej, stan jakości gleb może różnić się od tego podanego powyżej, jednak z uwagi na brak aktualnych badań jakości gleb, nie jest możliwe prześledzenie zmian w przedmiotowym zakresie.

7.4 Flora i Fauna

Na skutek zróżnicowanej działalności człowieka, przejawiającej się głównie w obszarze rolnictwa, gospodarki leśnej, osadnictwa i rozwoju przemysłu, na terenie Gminy Buczkowice niewątpliwie doszło do:

- zubożenia gatunkowego;
- zmniejszenia obszaru naturalnych siedlisk;
- rozprzestrzeniania się gatunków obcych;
- znacznego wylesienia obszaru sołectwa;
- zniszczenia wielu szlaków migracyjnych;
- zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnych.

Jednocześnie pomimo tych negatywnych efektów działalności człowieka na przedmiotowym terenie zachowały się wartościowe typy siedlisk i zbiorowisk roślinnych, charakteryzujących się dużym udziałem przedstawicieli rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

7.5 Identyfikacja zagrożeń środowiska

Na terenie Gminy Buczkowice możemy zidentyfikować następujące zagrożenia środowiska lokalnego:

a) zagrożenia dla powietrza atmosferycznego:

- zanieczyszczenia powstające w ramach tzw. niskiej emisji;
- zanieczyszczenia komunikacyjne;

- zanieczyszczenia powstające w trakcie spalania odpadów komunalnych w piecach przydomowych;
- zanieczyszczenia pochodzące spoza terenu gminy.

b) zagrożenia dla wód:

- nieczystości ciekłe pochodzące z zabudowy mieszkaniowej i usługowej na terenach nieskanalizowanych;
- chemiczne środki do produkcji rolniczej, spływające z pól;
- zanieczyszczenia spływające z ciągów komunikacyjnych oraz terenów utwardzonych nie posiadających instalacji do wstępnego podczyszczania wód;
- nieprawidłowa regulacja cieków wodnych;
- zasypywanie cieków wodnych.

c) zagrożenia dla gleb:

- nieczystości ciekłe pochodzące z zabudowy mieszkaniowej i usługowej na terenach nieskanalizowanych;
- erozja;
- wyjąłowanie;
- zakwaszenie;
- chemizacja rolnictwa;
- dzikie składowiska odpadów.

d) zagrożenia dla flory i fauny:

- urbanizacja;
- zanieczyszczenie powietrza;
- inwazja gatunków obcych;
- niekontrolowana eksploatacja żwiru w potokach, powodująca zanikanie kamienistych tarlisk ryb;
- fragmentaryzacja siedlisk;
- tworzenie barier w obrębie korytarzy ekologicznych;
- kanalizacja koryt cieków wodnych;
- zasypywanie cieków wodnych;
- niewłaściwa gospodarka leśna;
- wypalanie traw;
- susza;
- powódź.

e) zagrożenia dla mieszkańców:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego;
- zanieczyszczenie wód;
- zanieczyszczenie gleb;
- hałas, szczególnie w pobliżu większych ciągów komunikacyjnych i zakładów produkcyjnych;

- promieniowanie elektromagnetyczne;
- susza;
- powódź, szczególnie na terenach sąsiadujących z potokiem Żylica i potokiem Bruśnik, w obszarze zabudowy mieszkaniowej.

f) zagrożenia dla krajobrazu:

- urbanizacja, w tym brak ładu przestrzennego;
- wzrost powierzchni nieużytków;
- wycinka zadrzewień.

VII. Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska Gminy Buczkowice, w tym na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji

Pojęcie odporności środowiska przyrodniczego na degradację, czyli na pogorszenie jakości poszczególnych jego elementów lub cech oraz zachwianie równowagi, rozumiane jest jako zdolność do zachowania wewnętrznej równowagi, pomimo naruszenia jej przez czynniki zewnętrzne, zarówno pochodzenia naturalnego jak i sztucznego. Ocena odporności środowiska na degradację pozwala na uchwycenie komponentów o najmniejszej odporności na czynniki niszczące, co pozwala na podjęcie stosownych kroków mających na celu skuteczną ich ochronę.

Specyfika budowy środowiska przyrodniczego sprawia, iż bardzo trudno jest dokonać kompleksowej oceny jego naturalnej odporności na degradację. Dokonując takiej oceny należy wziąć pod uwagę odporność każdego z elementów środowiska przyrodniczego z osobna, jak i w powiązaniu ze sobą, na wszystkie możliwe rodzaje degradacji.

Środowisko Gminy Buczkowice zostało znacząco zmienione pod wpływem działalności człowieka, przez co dziś praktycznie nie ma już miejsc, gdzie nie widoczne byłyby skutki bytności człowieka, czego niewątpliwym następstwem jest zmniejszenie jego odporności na dalszą degradację.

Na tak zmienione środowisko degradacyjny wpływ mają czynniki naturalne jak i antropogeniczne. Do najbardziej narażonych, przez co najmniej odpornych na degradację elementów środowiska na omawianym obszarze należą:

- gleby, na które silnie oddziałują zarówno czynniki naturalne takie jak erozja wodna i wietrzna, jak i antropogeniczne, do których należy zaliczyć zanieczyszczenia spływające z dróg i placów, kwaśne deszcze, nieczystości ciekłe oraz dzikie składowiska odpadów;
- wody podziemne, na których jakość ma bezpośredni wpływ rodzaj gleb, jak i zanieczyszczenia antropogeniczne, np. związki biogenne wymywane z upraw polowych, nieczystości ciekłe z nieszczelnych osadników, czy też odcieki z dzikich składowisk odpadów;
- wody powierzchniowe, na które główny wpływ mają czynniki antropogeniczne, takie jak: związki biogenne wymywane z upraw polowych, nieczystości ciekłe z nieszczelnych osadników, ale też regulacja cieków przyczyniająca się między innymi do erozji dennej;
- przyroda ożywiona, na którą główny wpływ mają czynniki antropogeniczne, takie jak: urbanizacja, zanieczyszczenie powietrza czy też naruszenie stosunków wodnych, które prowadzą do kurczenia się naturalnych siedlisk, zmiany struktury jak i przebudowy składu gatunkowego.

Tereny o wysokiej wrażliwości wymagające ochrony przed czynnikami degradującymi na terenie Gminy Buczkowice to głównie ekosystemy leśne, tereny zieleni nieurządzonej, jak i korytarze ekologiczne, na które składają się ciekły wodne, zadrzewienia, łąki, pastwiska i nieużytki. Zaburzenie ich funkcjonowania może bowiem niekorzystnie wpłynąć na stan całego środowiska, co w konsekwencji może prowadzić doubożenia bioróżnorodności,

zmiany stosunków wodnych, czy też nasilenia procesów erozyjnych gleb pozbawionych roślinności.

Oceniając środowisko badanego obszaru, pod względem zdolności do regeneracji, należy uznać, że zmiany antropogeniczne są na tyle znaczne, że konieczny jest udział człowieka w kształtowaniu właściwych procesów ekologicznych. Wobec silnej antropopresji, czynnikiem łagodzącym jej negatywne oddziaływanie na środowisko, wspomagającym odnowę różnorodności biologicznej i zwiększającym walory krajobrazowe, będzie zaprojektowanie takiego sposobu użytkowania terenu, który uwzględni jego obecne walory i uwarunkowania przyrodnicze.

2. Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej

Biorąc pod uwagę fakt, iż na terenie Gminy Buczkowice formami ochrony przyrody objęte są jedynie dwa pomniki przyrody, bardzo mała część powierzchni gminy leżąca w granicy parku krajobrazowego oraz kilkadziesiąt gatunków roślin i zwierząt, należy stwierdzić, że stan ochrony zasobów przyrodniczych na tym terenie nie jest zadowalający.

W ramach poprawy stanu ochrony zasobów przyrodniczych postuluje się zgodnie z przyjętą przez Radę Gminy Buczkowice aktualizacją „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Buczkowice na lata 2009-2016”, wprowadzenie następujących form ochrony przyrody na terenie Gminy Buczkowice:

- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Żylica-Buczkowice”, w Buczkowicach, którego celem ochrony byłby fragment dobrze zachowanej nadrzecznej olszyny górskiej z udziałem chronionych gatunków roślin.
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Groniczek”, w Buczkowicach, którego celem ochrony byłby fragment dolnoreglowego boru jodłowo-świerkowego z licznymi chronionymi gatunkami roślin.
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Żylica-Rybarzowice”, w Rybarzowicach, którego celem ochrony byłby fragment potoku „Żylica”, z przylegającymi do niego żwirowiskami, stawami, dobrze zachowanymi fragmentami lasów łęgowych, zaroślami oraz łąkami.
- Stanowisko dokumentacyjne „Grzebień Żylicy”, w Rybarzowicach, którego celem ochrony byłby skalisty odcinek potoku „Żylica” z odsłonięciem stromo ustawionych ławic piaskowców przypominających grzebień.
- Użytek ekologiczny „Nad Żylicą”, którego celem ochrony byłoby naturalne rozlewisko, stanowiące naturalną oczyszczalnię hydrobotaniczną, porośnięte przez szuwar szerokopalkowy i szuwar z manną jadalną (takiej formie ochrony sprzeciwia się właściciel terenu, który prowadzi w stawach rozlewiska gospodarkę hodowlaną ryb).
- Pomnik przyrody – drzewo gatunku Dąb zielony o obwodzie pnia 210cm, rosnące w Buczkowicach obok budynku Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Grunwaldzkiej.
- Pomnik przyrody – drzewo gatunku Lipa drobnolistna o obwodzie pnia 379cm, rosnące w Buczkowicach obok bramy wjazdowej na teren Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Grunwaldzkiej.

Oprócz propozycji wprowadzenia powyższych form ochrony przyrody, w ramach ochrony zasobów przyrodniczych Gminy Buczkowice, należy:

1. Zachować ciągłość lokalnych korytarzy ekologicznych.
2. Urządzić i zagospodarować tereny nadwodne wzdłuż potoku Żylica, w sposób umożliwiający czynny wypoczynek i rekreację z uwzględnieniem ochrony różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej.
3. Określać w dokumentach planistycznych jak największą powierzchnię obszarów biologicznie czynnych.
4. Otoczyć opieką zadrzewienia przydrożne (nasadzenia, cięcia pielęgnacyjne, wymiana składu gatunkowego).
5. Zwiększać lesistość gminy poprzez zalesianie i zadrzewianie gruntów rolnych o niskiej wartości bonitacyjnej.
6. Regulować potoki wyłącznie na terenach zabudowy mieszkaniowej, celem ich ochrony przed powodzią.
7. Chronić naturalne ukształtowanie terenu.
8. Zachęcać mieszkańców do segregacji odpadów i regularnego pozbywania się odpadów komunalnych.
9. Skanalizować cały możliwy obszar gminy.
10. Propagować działania zmierzające do zmniejszenia zużycia wody, energii elektrycznej oraz paliw w gospodarstwach domowych;
11. Wdrożyć program redukcji „niskiej emisji”.
12. Propagować działania zmierzające do wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
13. Propagować wśród rolników działania zapobiegające erozji gleb, takie jak: stosowanie odpowiednich płodozmianów, zachowania zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych, obsiewanie nieużytków wieloletnimi roślinami motylkowymi.
14. Stale podnosić świadomość ekologiczną społeczności lokalnej w przedmiotowym zakresie, np. poprzez programy edukacyjne realizowane w szkołach, spotkania plenerowe, ulotki itp.

Fot. 12 Skalisty brzeg potoku Żylica w Rybarzowicach – Grzebień Żylicy.

Na terenie Gminy Buczkowice za wyjątkiem zwykłego korzystania z zasobów przyrody nie notuje się innych szczególnych form ich wykorzystania. Na badanym terenie nie ma zlokalizowanych większych systemów solarnych, elektrowni wiatrowych czy też wodnych, brak jest również złóż surowców których wydobywanie byłoby opłacalne, przez co nie jest prowadzona na tym terenie eksploatacja żadnych kopalin.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania klimatyczne i topograficzne, wydaje się, że większy udział na tym terenie powinno mieć wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, szczególnie z wykorzystaniem biomasy, czy też energii słońca i wiatru.

3. Ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania

Stan zachowania walorów krajobrazowych należy uznać za dobry, pomimo znacznych zmian antropogenicznych, jakie zaszły na terenie Gminy Buczkowice. Charakterystyczną cechą krajobrazu jest zabudowa koncentrująca się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, poza którymi występują obszary upraw polowych, zieleni przypotokowej, zadrzewień śródpolnych oraz terenów leśnych, tworzących bardzo ciekawy kompleks krajobrazowy.

Cechą wyróżniającą ten teren, jest możliwość nieznacznego kształtowania walorów krajobrazowych, poza terenami zabudowanymi, które wydaje się, iż powinno przede wszystkim iść w kierunku zachowania zadrzewień rosnących wzdłuż potoków oraz zadrzewień śródpolnych, przy jednoczesnym urozmaicaniu obszarów upraw polowych. Mozaika łąk kośnych, pastwisk i upraw zbożowych z towarzyszącą jej roślinnością wysoką, w sąsiedztwie przepływających potoków, to niewątpliwie istotny walor krajobrazowy.

Bardziej podatne na kształtowanie są tereny zabudowy mieszkaniowej, które dzięki dobrze przemyślanej polityce przestrzennej, w zakresie ich lokalizacji i kształtujących je uwarunkowań, mogą znacząco wpłynąć na poprawę krajobrazu lokalnego.

4. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi

Dotychczasowy sposób zabudowy i zagospodarowania gminy, który wykształcił główne pasma osadnicze wzdłuż najważniejszych szlaków komunikacyjnych, należy uznać za korzystny dla uwarunkowań przyrodniczych. Korzystne jest również skoncentrowanie terenów przemysłowych w rejonie drogi krajowej w Rybarzowicach oraz terenów usługowych w rejonie drogi wojewódzkiej w Buczkowicach, z dala od terenów cennych przyrodniczo.

Dobrze należy również ocenić zagospodarowanie większości terenów nadpotokowych, które są wolne od zabudowy, dzięki czemu przy właściwym planowaniu przestrzennym mogą stanowić zarówno tereny cenne przyrodniczo jak i wartościowe tereny rekreacyjne.

Mniej korzystny, jest wzrost nieużytków, na terenach upraw polowych, co jednak w przyszłości może mieć i swoje dobre strony, ponieważ na takich gruntach dochodzi do tzw. sukcesji wtórnej, wynikiem, której jest wykształcenie roślinności leśnej, przy czym z obserwacji własnych wynika, że na terenie Gminy Buczkowice wynikiem sukcesji wtórnej

jest pojawienie się jednogatunkowych zadrzewień olszynowych lub brzoźowych, czyli niejako dochodzi do zubożenia gatunkowego.

Najbardziej niepokojący jest jednak fakt wylesiania obszarów leśnych, które mogą całkowicie utracić swoją pierwotną funkcję, co może mieć w przyszłości swoje negatywne konsekwencje dla całego środowiska badanego terenu.

5. Ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku

Zmiany, jakie zaszły w środowisku Gminy Buczkowice, są głównie wynikiem działalności człowieka, który ukształtował je na własne potrzeby. Istotne jest, iż na terenie gminy, nie ma już praktycznie miejsc, które nie zostały w jakimś stopniu zmienione przez człowieka.

Analizując zmiany, jakie zaszły w środowisku, można badany teren podzielić ze względu na ich stopień przekształcenia, na:

- tereny przeznaczone pod działalność przemysłową – tereny te charakteryzują się największą antropopresją, związaną z działalnością gospodarczą prowadzoną w ich obrębie;
- tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej – tereny równie silnie zmienione przez człowieka, w celu zaadoptowania ich na cele mieszkaniowe i usługowe;
- tereny upraw polowych, łąki i pastwiska – tereny o znacznie mniej widocznej ingerencji człowieka, jednak należy pamiętać, że powstały dzięki człowiekowi, celem zaspokojenia jego potrzeb. W chwili obecnej obserwuje się zmiany tych terenów, spowodowane brakiem ingerencji człowieka – wzrost powierzchni nieużytków, na których następuje sukcesja wtórna;
- tereny leśne i zadrzewień śródpolnych – podobnie jak wyżej tereny o znacznie mniej widocznej ingerencji człowieka, przy czym należy pamiętać, że część z nich powstała w sposób naturalny, natomiast część powstała dzięki człowiekowi, celem zaspokojenia jego potrzeb. W chwili obecnej obserwowane negatywne zmiany tych terenów, to redukcja drzewostanów, czy wręcz ich zanik;
- tereny nad głównymi potokami i ich dopływami z towarzyszącą im zielenią – to tereny najmniej zmienione przez człowieka. Obserwowana ingerencja człowieka na tych terenach związana jest głównie z pracami regulacyjnymi koryt potoków i działalnością rolniczą, prowadzoną w ich sąsiedztwie.

6. Ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia

Stan środowiska Gminy Buczkowice należy ocenić jako niezadowalający. Na przedmiotową ocenę, ma głównie wpływ analiza stanu takich elementów środowiska jak: powietrze, wody oraz gleby, których jakość bezpośrednio wpływa na kondycję wszystkich pozostałych elementów środowiska.

Główne zagrożenia dla środowiska gminy zostały zidentyfikowane już w niniejszym opracowaniu, przy czym do tych najbardziej istotnych, mających główny znaczący wpływ na stan środowiska lokalnego, należą:

- zanieczyszczenia powstające w ramach tzw. niskiej emisji;
- zanieczyszczenia komunikacyjne;
- emisja niezorganizowana;

- zanieczyszczenia wód;
- nieczystości ciekłe pochodzące z zabudowy mieszkaniowej na terenach nieskanalizowanych;
- dzikie składowiska odpadów;
- tzw. kwaśne deszcze;
- niewłaściwa regulacja potoków;
- erozja glebowa.

Oczywiście po podjęciu stosownych działań można ograniczyć w/w zagrożenia, w tym celu należy:

- dokonać termomodernizacji budynków, w tym wymiany starych, nisko wydajnych pieców węglowych na piece o wysokiej wydajności, wykorzystujących jako paliwo: węgiel o niskiej zawartości siarki, gaz, biomasę czy też olej opałowy;
- skanalizować wszystkie obszary zabudowane, a tam gdzie nie jest to technicznie możliwe, wyposażyć nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe;
- poprawiać stan dróg, w tym budować systemy wstępnego podczyszczania zanieczyszczeń spływających z dróg;
- zwiększać lesistość gminy poprzez zalesianie i zadrzewianie gruntów rolnych o niskiej wartości bonitacyjnej;
- regulować potoki wyłącznie na terenach zagrożonych powodzią;
- zachęcać mieszkańców do segregacji odpadów i regularnego pozbywania się odpadów komunalnych;
- propagować działania zmierzające do wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- propagować wśród rolników działania zapobiegające erozji gleb, takie jak: stosowanie odpowiednich płodozmianów, zachowania zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych, obsiewanie nieużytków wieloletnimi roślinami motylkowymi;
- stale podnosić świadomość ekologiczną społeczności lokalnej w przedmiotowym zakresie, np. poprzez programy edukacyjne realizowane w szkołach, spotkania plenerowe, ulotki itp.

Istotne jest, iż Urząd Gminy Buczkowice stale prowadzi działania mające na celu poprawę stanu środowiska na obszarze całej gminy. Do takich działań, które prowadzone są już od kilku lat, a niewątpliwie przyczyniają się do poprawy stanu środowiska lokalnego, należą:

- budowa kanalizacji sanitarnej;
- objęcie wszystkich mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych systemem gospodarki odpadami, opartym na selektywnej zbiórce odpadów;
- finansowanie w 100% odbioru, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy;
- stopniowa modernizacja dróg gminnych;
- pielęgnacja terenów zielonych;
- edukacja ekologiczna prowadzona w szkołach, czy też na łamach gazetki gminnej.

Dodatkowo, po ukończeniu budowy kanalizacji, Urząd Gminy Buczkowice planuje uruchomienie systemu dotacji dla mieszkańców planujących na terenie własnych gospodarstw domowych wymianę pieców węglowych na piece gazowe czy też planujących wykorzystywać energię ze źródeł odnawialnych (systemy solarne, fotowoltaika).

Dążąc do uzyskania w przyszłości satysfakcjonującego stanu środowiska, działania podejmowane wyłącznie przez samorząd mogą być niewystarczające, dlatego wiele działań powinno zostać podjętych na szczeblu krajowym, np. obniżenie cen ekologicznych nośników energii, dotowanie energetyki odnawialnej, czy też zapewnienie opłacalności inwestowania w energię odnawialną.

VIII. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Uwzględniając aktualny stan środowiska oraz obserwowane zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowywania przestrzeni Gminy Buczkowice, można przypuszczać, iż w przypadku braku realizacji ustaleń projektu zmiany studium, potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska, będą przedstawiać się następująco:

1. W zakresie stanu flory i fauny:

- naturalne procesy sukcesyjne na użytkach rolnych nie podlegających użytkowaniu, bez planowych zalesień doprowadzić mogą do powolnego zubożenia gatunkowego i w konsekwencji do zanikania gatunków siedlisk łąkowych i polnych;
- presja zabudowy mieszkaniowej na tereny rolnicze może ograniczyć funkcjonowanie lokalnych korytarzy ekologicznych i może spowodować zmniejszenie obszaru naturalnych siedlisk;
- realizacja dużych inwestycji drogowych niezależnych od studium: budowa drogi ekspresowej S69, planowanej drogi obwodowej w ciągu drogi wojewódzkiej DW 942 oraz innych dróg publicznych, może ograniczyć funkcjonowanie lokalnych korytarzy ekologicznych oraz spowodować zmniejszenie obszaru naturalnych siedlisk;
- rozwój zabudowy oraz realizacja inwestycji drogowych spowoduje zmniejszenie powierzchni terenów aktywnych biologicznie.

2. W zakresie jakości wód:

- skanalizowanie terenów zabudowy mieszkaniowej oraz terenów usługowych wpłynie na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Z drugiej strony nadmierna koncentracja zabudowy mieszkaniowej na terenach nieskanalizowanych może wpłynąć na pogorszenie jakości tych wód;
- kurczenie się obszarów upraw polowych spowoduje zmniejszenie ilości nawozów sztucznych stosowanych w rolnictwie, co niewątpliwie pozytywnie wpłynie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych;
- podczas realizacji inwestycji drogowych może dojść do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych.

3. W zakresie stanu lasów:

- w wyniku zalesiania gruntów rolnych niskich klas bonitacyjnych zwiększy się powierzchnia gruntów leśnych;
- w związku ze złym stanem zdrowotnym drzewostanu iglastego (świerczyny), w obrębie Beskidu Śląskiego, przewiduje się w lasach na terenie gminy, przebudowę składu gatunkowego.

4. W zakresie stanu gruntów rolnych:

- na wskutek zalesiania gruntów niskich klas bonitacyjnych, realizacji inwestycji drogowych oraz na wskutek zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele zabudowy mieszkaniowej lub usługowej nastąpi zmniejszenie powierzchni gruntów rolnych;
- przewiduje się dalszy wzrost powierzchni nieużytków.

5. W zakresie klimatu akustycznego:

- w związku z realizacją inwestycji drogowych, niezależnych od ustaleń projektu studium, pogorszą się warunki akustyczne w bezpośrednim ich sąsiedztwie –

oddziaływania wynikające z emisji hałasu będą występować zarówno w fazie realizacji jak i eksploatacji;

- nadmierna koncentracja zakładów usługowych i przemysłowych, może wpłynąć na pogorszenie warunków akustycznych w sąsiedztwie;
- poprawa stanu technicznego dróg wpłynie na poprawę klimatu akustycznego w ich sąsiedztwie;
- budowa i modernizacja dróg wpłynie na poprawę komunikacji lokalnej.

6. W zakresie jakości powietrza:

- nadmierna koncentracja zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej, oraz rozwój infrastruktury drogowej będzie lokalnie skutkować wzrostem poziomu substancji szkodliwych w powietrzu, pochodzących z procesów spalania paliw;
- wdrożenie na terenie Gminy Buczkowice programu niskiej emisji, wprowadzenie systemu dotacji przeznaczonych na instalacje solarne i fotowoltaikę oraz racjonalizacja zużycia energii wpłyną na poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

7. W zakresie jakości gleb:

- zmniejszenie powierzchni gruntów przeznaczonych pod uprawy skutkować będzie zmniejszeniem ilości nawozów sztucznych stosowanych w rolnictwie, dzięki czemu zmniejszy się ilość substancji chemicznych dostających się do gleb;
- wzrost ilości nieużytków spowoduje zubożenie gleb;
- koncentracja zabudowy mieszkaniowej na terenach nie skanalizowanych, przy jednoczesnym nie stosowaniu się właścicieli nieruchomości do obowiązujących przepisów spowoduje wzrost zanieczyszczenia gleb w sąsiedztwie;
- na terenach skanalizowanych stan gleb ulegnie poprawie;
- wzdłuż wybudowanych odcinków dróg wzrośnie zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi;
- wdrażanie działań zapobiegających powstawaniu dzikich składowisk wpłynie na poprawę jakości gleb na terenach, gdzie takie składowiska powstają.

Istotne jest, iż w dotychczas obowiązującym „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z elementami Strategii Rozwoju Gminy” przyjętym uchwałą Rady Gminy Nr XV/106/2000 z dnia 31 marca 2000r., znajduje się bardzo ogólny zapis zakazujący lokalizacji na terenie Gminy Buczkowice obiektów wodochłonnych i uciążliwych dla środowiska. W rzeczywistości zapis ten, z uwagi na swój ogólny i niedoprecyzowany charakter, nie wyklucza lokalizacji przedsięwzięć, które w świetle obecnie obowiązujących przepisów prawnych zaliczone zostały do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Pozostawienie tego zapisu mogłoby w przyszłości stanowić furtkę dla lokalizacji na tym terenie tego rodzaju przedsięwzięć, co skutkować będzie negatywnym wpływem na poszczególne elementy środowiska lokalnego. W nowym projekcie studium znajduje się natomiast zapis bardziej doprecyzowany, dotyczący postulowanego zakazu lokalizacji na obszarze gminy przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, z wyjątkiem inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej. Dzięki temu zapisowi w znaczącym stopniu eliminuje się potencjalne zagrożenia, dając jednocześnie gwarancję na nie pogorszenie stanu środowiska lokalnego.

IX. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Mając na uwadze obecny stan środowiska Gminy Buczkowice oraz analizując uwarunkowania środowiskowe, aktualny stan zagospodarowania oraz przewidywane kierunki rozwoju obszarów leżących w granicach sporządzanego projektu studium, za istotne problemy ochrony środowiska, z punktu widzenia realizacji przedmiotowego dokumentu, uznano:

1. Ubożenie składu gatunkowego flory i fauny, wraz z kurczeniem się naturalnych siedlisk ich występowania - wraz z poszerzaniem się obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, czy też usługową, kurczą się tereny naturalnego występowania dziko żyjących gatunków flory i fauny. Dodatkowo na większości nieużytków dochodzi do sukcesji wtórnej, co prowadzi do zubożenia gatunkowego na tych terenach.
2. Zły stan wód powierzchniowych – zanieczyszczanie wód nieczystościami ciekłymi z gospodarstw domowych, zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa, oraz ze spływu powierzchniowego, wpływa negatywnie na całe ekosystemy wodne. Dodatkowo nieprzemyślana regulacja cieków wodnych ma wpływ na ich zły stan.
3. Zanieczyszczenie wód gruntowych – wyniki badań wody w studniach przydomowych wskazują na zły stan wód, w szczególności na terenach zabudowy mieszkaniowej, gdzie nie ma kanalizacji sanitarnej.
4. Mała powierzchnia obszarów leśnych na terenie gminy - pomimo możliwości właściciele gruntów nie przejawiają zainteresowania w kierunku ich zalesiania. Obserwuje się również, iż na części obszarów leśnych nie są prowadzone zabiegi pielęgnacyjne, w tym również nasadzenia nowych drzew. Dodatkowo, w przypadku wystąpienia na zaniedbanych gruntach sukcesji wtórnej, głównym kierunkiem działań ich właścicieli jest zamiar całkowitego usunięcia drzew.
5. Zły stan powietrza atmosferycznego, pomimo iż obszar Gminy Buczkowice jest w pełni zgazyfikowany, jako główne źródło opału nadal stosuje się węgiel czy miał węglowy. Często na tym terenie dochodzi do nielegalnego spalania odpadów komunalnych w przydomowych piecach. Dodatkowo przez obszar gminy przebiegają drogi: krajowa, wojewódzka i powiatowe. To wszystko, oraz imisja z terenów sąsiednich powoduje okresowe przekroczenia dopuszczalnych poziomów szkodliwych substancji w powietrzu.
6. Powstawanie dzikich składowisk odpadów, pomimo objęcia przez gminę wszystkich mieszkańców i podmiotów gospodarczych zorganizowanych systemem odbioru odpadów, część mieszkańców nadal pozbywa się w sposób nielegalny odpadów komunalnych. Ma to również miejsce na terenach o dużych wartościach przyrodniczych tj. nad brzegami potoków, czy też w obrębie zadrzewień śródpolnych.
7. Brak ochrony obszarów przyrodniczo cennych - na terenie gminy znajdują się godne uwagi zasoby przyrodnicze, jednak pośród form ochrony przyrody przewidzianych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późniejszymi zmianami), znajdziemy tu jedynie kilkadziesiąt gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową, dwa pomniki przyrody, część Parku

Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny oraz część otuliny Parku Krajobrazowego Beskidu Małego.

8. Lokalne wezbrania cieków wodnych – na skutek zbliżenia się zabudowy do cieków wodnych, niewłaściwej ich regulacji, czy też zaniedbań w ich utrzymaniu dochodzi do lokalnych podtopień, w trakcie większych opadów atmosferycznych. Jest to szczególnie niebezpieczne, gdy dochodzi do zalewania przydomowych osadników ścieków, czy też terenów upraw polowych, na których zastosowano nawozy sztuczne.

X. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy ochrony środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania przedmiotowego dokumentu

Przystępując do sporządzenia niniejszego opracowania, przy identyfikacji celów ochrony środowiska, wzięto głównie pod uwagę fakt, iż:

- na terenie gminy brak jest ustanowionych przedmiotów ochrony o randze międzynarodowej (światowych rezerwatów biosfery, węzłów sieci Econet, itp.);
- na terenie gminy brak jest ustanowionych przedmiotów ochrony o randze wspólnotowej (Natura 2000);
- na terenie gminy brak jest ustanowionych przedmiotów ochrony o randze krajowej (Parki Narodowe);
- część zachodnia gminy położona jest w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny, a część wschodnia w granicach otuliny Parku Krajobrazowego Beskidu Małego – innych przedmiotów ochrony o randze wojewódzkiej na terenie gminy nie ma;
- na terenie gminy, pośród przedmiotów ochrony o randze lokalnej, ustanowiono jedynie 2 pomniki przyrody - brak jest takich form ochrony jak: zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne.

Przy opracowywaniu projektu studium, kierowano się celami ochrony środowiska, takimi jak:

- ochrona wód powierzchniowych i gruntowych;
- ochrona bioróżnorodności;
- ochrona terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przed ich degradacją;
- ochrona zadrzewień;
- ochrona powietrza atmosferycznego;
- ochrona powierzchni ziemi;
- ochrona przed hałasem;
- ochrona walorów krajobrazowych;
- poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury drogowej;
- wzrost retencyjności wód.

Powyższe cele wynikają z następujących dokumentów rangi międzynarodowej, wspólnotowej, krajowej i regionalnej:

- Decyzji 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002r., ustanawiającej szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego;
- Odnowionej strategii UE dotyczącej trwałego rozwoju (2006);
- Dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. W sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory;
- Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
- Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015;

- Strategii Rozwoju Kraju 2020;
- Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Buczkowice na lata 2009 – 2016;
- Strategii Rozwoju Gminy Buczkowice do roku 2015.

Przedstawione cele ochrony środowiska, jak i problemy ochrony środowiska występujące na terenie Gminy Buczkowice, znalazły swoje odzwierciedlenie w przygotowanym projekcie studium. Do zapisów w studium nawiązujących bezpośrednio do przedstawionych celów i problemów ochrony środowiska, należy zaliczyć:

1. Wskazanie konieczności uwzględnienia w planach miejscowych i innych dokumentach planistycznych zasad ochrony środowiska, poprzez:
 - określenie rozwiązań niezbędnych do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń;
 - ochronę przed powstającymi zanieczyszczeniami;
 - przywracanie środowiska do właściwego stanu;
 - zachowanie walorów krajobrazowych;
 - zachowanie równowagi przyrodniczej;
 - zachowanie prawidłowych warunków życia ludzi;
 - oszczędne korzystanie z terenu.
2. Ustalenie kierunków i zasad kształtowania obszarów kontynuacji zabudowy, obszarów rozwoju zabudowy oraz obszarów przestrzeni chronionej, tj:
 - a) na obszarach zabudowy mieszkaniowej:
 - wśród kierunków głównych jest zieleń urządzona, w szczególności ogrody i sady, itp.
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń nieurzadzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych itp.;
 - wśród kierunków ograniczanych jest wykluczenie zabudowy aktywności gospodarczej oraz dopuszczenie tymczasowego zachowania istniejących gruntów rolnych lub leśnych, do czasu zagospodarowania zgodnie z ustalonym kierunkiem głównym lub dopuszczanym;
 - b) na obszarach zabudowy usługowej:
 - wśród kierunków głównych jest zieleń urządzona, w szczególności parki i skwery, itp.;
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń nieurzadzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
 - wśród kierunków ograniczanych jest dopuszczenie tymczasowego zachowania istniejących gruntów rolnych lub leśnych, do czasu zagospodarowania zgodnie z ustalonym kierunkiem głównym lub dopuszczanym;
 - c) na obszarach zabudowy aktywności gospodarczej:
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń nieurzadzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
 - wśród kierunków ograniczanych jest wykluczenie zabudowy mieszkaniowej, wykluczenie usług publicznych, wykluczenie zabudowy zagrodowej oraz dopuszczenie tymczasowego zachowania istniejących gruntów rolnych lub leśnych, do czasu zagospodarowania zgodnie z ustalonym kierunkiem głównym lub dopuszczanym;
 - d) na obszarach zabudowy zagrodowej:
 - wśród kierunków głównych jest zieleń urządzona, w szczególności ogrody i sady, itp.;

- wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
- wśród kierunków ograniczanych jest ograniczenie aktywności gospodarczej do przetwórstwa rolno-spożywczego, ograniczenie usług do agroturystyki oraz dopuszczenie tymczasowego zachowania istniejących gruntów rolnych lub leśnych, do czasu zagospodarowania zgodnie z ustalonym kierunkiem głównym lub dopuszczanym;
- e) na obszarach cmentarzy:
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń urządzona, w szczególności parki i skwery, itp., zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp., oraz tymczasowe zachowanie istniejących gruntów rolnych lub leśnych, do czasu zagospodarowania zgodnie z ustalonym kierunkiem głównym lub dopuszczanym;
 - wśród kierunków ograniczanych jest wykluczenie zabudowy mieszkalnej i związanej z produkcją lub przechowywaniem żywności, wraz z określeniem stref sanitarnych (50m i 150m) oraz wykluczenie lokalizacji zbiorowych powierzchniowych ujęć wody w odległości mniejszej niż 500m od granicy cmentarza;
- f) na obszarach rozwoju zabudowy mieszkaniowej:
 - wśród postulowanych kierunków głównych jest zieleń urządzona, w szczególności ogrody i sady, itp.;
 - wśród postulowanych kierunków dopuszczanych jest zachowanie istniejących gruntów rolnych i leśnych; zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
 - wśród postulowanych kierunków ograniczanych jest wykluczenie aktywności gospodarczej;
- g) na obszarach rozwoju zabudowy usługowej:
 - wśród postulowanych kierunków głównych jest zieleń urządzona, w szczególności parki i skwery, itp.;
 - wśród postulowanych kierunków dopuszczanych jest zachowanie istniejących gruntów rolnych lub leśnych, zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
- h) na obszarach rozwoju zabudowy aktywności gospodarczej:
 - wśród postulowanych kierunków dopuszczanych jest zachowanie istniejących gruntów rolnych lub leśnych, zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, itp.;
 - wśród postulowanych kierunków ograniczanych jest wykluczenie zabudowy mieszkalnej;
- i) na obszarach produkcji rolniczej:
 - kierunki główne to grunty rolne bez zabudowy oraz uprawy plantacyjne drzew i roślin, np. stanowiących odnawialne źródło energii;
 - wśród kierunków dopuszczanych są zalesienia pod warunkiem ochrony melioracji, zieleń urządzona, w szczególności ogrody, sady, parki i skwery itp., bez zabudowy, zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych, użytki ekologiczne, itp. oraz stawy hodowlane;

- wśród kierunków ograniczanych jest wykluczenie nowej zabudowy, w szczególności mieszkalnej i rekreacji indywidualnej oraz ograniczenie budowy ogrodzeń w celu zapewnienia swobodnego przejścia zwierząt wzdłuż tzw. korytarzy ekologicznych;
- j) na obszarach zieleni:
 - kierunki główne to zieleń nieurządzona, w szczególności otuliny biologiczne cieków wodnych oraz ekstensywne użytki rolne (łąki i pastwiska), bez zabudowy;
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń urządzona, w szczególności ogrody, parki i skwery, itp., bez zabudowy, budowle i urządzenia wodne i przeciwpowodziowe oraz zalesienia pod warunkiem ochrony melioracji i swobodnego przepływu wód powodziowych;
 - kierunki ograniczane to wykluczenie nowej zabudowy, w szczególności mieszkalnej i rekreacji indywidualnej, dopuszczenie wyłącznie zabudowy niezbędnej jako zaplecze parku, urządzeń sportowych i turystycznych, ograniczenie budowy ogrodzeń w celu zapewnienia swobodnego przejścia zwierząt wzdłuż tzw. korytarzy ekologicznych oraz ograniczenie intensywnej gospodarki rolnej, a w szczególności gruntów ornych oraz upraw plantacyjnych;
- k) na obszarach lasów:
 - kierunek główny to wielofunkcyjne lasy, bez zabudowy;
 - kierunki ograniczane to wykluczenie zabudowy innej niż określonej w kierunku dopuszczanym oraz ograniczenie budowy ogrodzeń w celu zapewnienia swobodnego przejścia zwierząt wzdłuż tzw. korytarzy ekologicznych;
- l) na obszarach wód:
 - kierunek główny to budowle i urządzenia wodne i przeciwpowodziowe;
 - wśród kierunków dopuszczanych jest zieleń nieurządzona stanowiąca otuliny biologiczne cieków wodnych;
 - kierunki ograniczane to wykluczenie zabudowy, wykluczenie budowy ogrodzeń, w celu zapewnienia swobodnego przejścia zwierząt wzdłuż tzw. korytarzy ekologicznych oraz wykluczenie zalesień w celu zapewnienia swobodnego przepływu wód powodziowych.
- 3. Określenie powierzchni biologicznie czynnej, tj:
 - dla zabudowy usług publicznych i komercyjnych postuluje się dostosowanie wielkości powierzchni biologicznie czynnej do programu funkcjonalno-użytkowego obiektu, oraz postuluje się powierzchnię minimalną 20% pow. działki budowlanej oraz zalecaną 30% pow. działki budowlanej, lub większą;
 - dla zabudowy mieszkalnej i zabudowy zagrodowej postuluje się minimalną powierzchnię biologicznie czynną 40% pow. działki budowlanej oraz zalecaną 60% pow. działki budowlanej, lub większą;
 - dla zabudowy aktywności gospodarczej postuluje się dostosowanie wielkości powierzchni biologicznie czynnej do programu funkcjonalno-użytkowego obiektu oraz postuluje się minimalną powierzchnię biologicznie czynną 10% pow. działki budowlanej oraz zalecaną 20% działki budowlanej, lub większą
- 4. Określenie zasad zagospodarowania w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otulinie, oraz w otulinie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego – wymóg uwzględnienia w planach miejscowych oraz innych dokumentach planistycznych ustaleń Planów Ochrony Parków Krajobrazowych (jak zostaną opracowane).

5. Określenie zasad zagospodarowania obszaru chronionego NATURA 2000 – wymóg uwzględnienia w planach miejscowych oraz innych dokumentach planistycznych ustaleń Planu Ochrony lub Planu Zadań Ochronnych dla obszaru NATURA 2000 (jak zostaną opracowane).
6. Postulowany zakaz budowy na terenie gminy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii, w rozumieniu definicji tych zakładów według przepisów o ochronie środowiska.
7. Postulowany zakaz lokalizacji na terenie gminy inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, z wyjątkiem inwestycji drogowych lub infrastruktury technicznej.
8. Dopuszczenie na terenie gminy lokalizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, wyłącznie na zasadach określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.
9. Wymóg sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, wraz z pogłębioną inwentaryzacją przyrodniczą, w przypadku zmiany w planie miejscowym zagospodarowania obszarów problemowych (otuliny Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego).
10. Postulat ustanowienia następujących form ochrony przyrody:
 - Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Żylica-Buczkowice”, w Buczkowicach, którego celem ochrony byłby fragment dobrze zachowanej nadrzecznej olszyny górskiej z udziałem chronionych gatunków roślin;
 - Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowy „Groniczek”, w Buczkowicach, którego celem ochrony byłby fragment dolnoregłowego boru jodłowo-świerkowego z licznymi chronionymi gatunkami roślin.
 - Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowy „Żylica-Rybarzowice”, w Rybarzowicach, którego celem ochrony byłby fragment potoku „Żylica”, z przylegającymi do niego żwirowiskami, stawami, dobrze zachowanymi fragmentami lasów łęgowych, zaroślami oraz łąkami;
 - Stanowiska dokumentacyjnego „Grzebień Żylicy”, w Rybarzowicach, którego celem ochrony byłby skalisty odcinek potoku „Żylica” z odsłonięciem stromo ustawionych ławic piaskowców przypominających grzebień;
 - Pomnika przyrody – drzewa gatunku Dąb zielony o obwodzie pnia 210cm, rosnącego w Buczkowicach obok budynku Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Grunwaldzkiej;
 - Pomnika przyrody – drzewa gatunku Lipa drobnolistna o obwodzie pnia 379cm, rosnącego w Buczkowicach obok bramy wjazdowej na teren Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Grunwaldzkiej.
7. Wyznaczenie na rysunku studium obszarów lasu L, zieleni Z, wód W i produkcji rolnej R, w celu ochrony terenów cennych przyrodniczo.
8. Wyznaczenie na terenie Gminy Buczkowice, obszarów, których użytkowanie i zagospodarowanie powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej (L, Z, W i R).
9. Określenie w studium:
 - kierunków rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę;

- kierunków rozwoju sieci i urządzeń odprowadzania ścieków;
- kierunków i zasad rozwoju sieci i urządzeń elektroenergetycznych;
- kierunków i zasad rozwoju sieci i urządzeń gazowych;
- kierunku rozwoju sieci i urządzeń grzewczych;
- kierunku rozwoju gospodarki odpadami.

XI. Przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko

Projekt studium obejmuje całą Gminę Buczkowice. Większość kierunków zagospodarowania obowiązującego obecnie studium (mieszkalnictwo, usługi, tereny produkcyjno-składowe, urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji kołowej) utrzymują swe dotychczasowe przeznaczenie. Wprowadzenie nowych kierunków zagospodarowania obszarów (obszarów kontynuacji zabudowy oraz obszarów rozwoju zabudowy) może się wiązać z powstawaniem czynników mogących mieć niekorzystny wpływ na środowisko. Stopień przestrzennych zmian środowiska, które mogą być wywołane przez dodanie w studium nowych elementów zagospodarowania, jest zróżnicowany, a ich zasięg obejmuje również bliższe i dalsze jego otoczenie.

Projekt studium na obszarze Gminy Buczkowice nie przewiduje możliwości realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko ujętych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010r. Nr 213, poz. 1397, z późniejszymi zmianami), wymagających obligatoryjnie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i sporządzenia w jej ramach raportu oddziaływania na środowisko (z wyjątkiem niezbędnych inwestycji infrastrukturalnych i drogowych). Dodatkowo projekt studium nie przewiduje realizacji na terenie gminy przedsięwzięć stwarzających zagrożenie poważnych awarii.

Przewiduje się natomiast na pewnych obszarach gminy możliwość realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko stwierdza w drodze postanowienia organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W odniesieniu do tych przedsięwzięć, dogłębna analiza przewidywanych oddziaływań i ich skutków środowiskowych przeprowadzana będzie na etapie procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Określając przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko, zarówno te bezpośrednie, jak i pośrednie należy mieć na uwadze, że część z nich będzie spowodowana realizacją zapisów wynikających bezpośrednio z projektu studium (zabudowa mieszkaniowa, zabudowa usługowa, infrastruktura techniczna oraz część zabudowy aktywności gospodarczej), ale i również realizacją przedsięwzięć, o których zdecydowały inne powiązane dokumenty planistyczne (ponadlokalne inwestycje drogowe, czy też większość zabudowy przemysłowej ustalonej w obowiązującym aktualnie planie miejscowym).

1. Oddziaływania na obszar Natura 2000 oraz jego integralność

Każdy obszar Natura 2000 ma określone przedmioty ochrony i tylko one podlegają ocenie możliwości oddziaływania na obszar Natura 2000. Jednocześnie, ocena taka nie zamyka się w granicach danego obszaru Natura 2000, ale również może dotyczyć terenów sąsiednich.

Przedmioty ochrony określone dla w/w obszarów przedstawiają standardowe formularze danych dostępne na stronie: <http://natura2000.gdos.gov.pl>

Gmina Buczkowice zlokalizowana jest poza obszarami Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W części południowo-zachodniej, na terenie sołectwa Godziszka, Gmina Buczkowice graniczy na bardzo małym odcinku ze Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Beskid Śląski” (kod obszaru PLH240005), natomiast Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Beskid Mały” (kod obszaru PLH240023), leży na wschód od gminy, w odległości około 3,5 km.

W projekcie studium, przy granicy z obszarem Natura 2000, w Godziszce, w bardzo małym zakresie planowane jest poszerzenie obszaru rozwoju zabudowy mieszkaniowej, przy czym zakres tych zmian nie wpłynie znacząco na ten obszar.

W skali całej gminy, biorąc pod uwagę istniejące zagospodarowanie terenu, zakres planowanego rozwoju zabudowy oraz charakter terenów objętych ochroną, nie przewiduje się bezpośredniego znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000.

Dodatkowo, ze względu na położenie Gminy Buczkowice, w stosunku do obszarów Natura 2000, potencjalne zagrożenia dla tych terenów mogą być związane wyłącznie z zanieczyszczeniem powietrza oraz obniżeniem jakości środowiska gruntowo-wodnego, a więc tylko pośrednio mogą wpływać na stan siedlisk i innych przedmiotów ochrony.

W związku z powyższym, dokonując oceny skali możliwych oddziaływań, nie należy spodziewać się znaczących oddziaływań na obszary Natura 2000, a realizacja zapisów projektu studium nie przyczyni się do zachwiania spójności i właściwego ich funkcjonowania.

2. Oddziaływania na cele ochrony przyrody Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i jego otuliny

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego, utworzony został w 1998 roku, w celu zachowania, popularyzacji i upowszechniania szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Śląskiego, w warunkach racjonalnego gospodarowania zgodnie z zasadami ekorozwoju.

W istniejących granicach parku, na terenie Gminy Buczkowice, projekt studium przewiduje w bardzo małym zakresie poszerzenie zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie, skala tej zmiany oraz jej lokalizacja, nie wpłynie negatywnie na cele ochrony przyrody Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego.

Po realizacji zapisów projektowanego dokumentu, w granicach otuliny w/w parku, jak i w jej sąsiedztwie (poszerzenie obszarów zabudowy mieszkaniowej i usługowej), mogą wystąpić negatywne oddziaływania, związane z utrudnieniem swobodnego przemieszczania się zwierząt w kierunkach zachód – wschód. Utrudnienia te mogą pojawić się na terenach stanowiących w chwili obecnej tereny otwarte, głównie uprawy polowe, tj. na terenie pomiędzy potokiem Bruśnik a ul. Jama i ul. Bór (w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej ul. Bielskiej) oraz na terenie przy granicy Południowej Gminy na odcinku Godziszka – Kalna.

Jednocześnie dokonując oceny tego oddziaływania należy pamiętać, iż już w chwili obecnej przemieszczanie się zwierzyny na tym obszarze jest utrudnione za sprawą głównych szlaków komunikacyjnych oraz istniejącej zabudowy, w tym zabudowy na terenie gmin sąsiednich. Przy odpowiednim poszerzeniu stref ochronnych cieków w studium, oddziaływanie na drożność korytarzy ekologicznych, nie powinno być znaczące.

Dodatkowo pośrednie oddziaływanie na obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego może być spowodowane przez ludność przebywającą w obrębie parku, w celach rekreacyjnych czy też na potrzeby pozyskiwania jadalnych owoców lasu, podczas których

może dochodzić do płoszenia zwierzyny, czy też niszczenia chronionych gatunków roślin. Jednocześnie, ze względu na skalę tych oddziaływań, nie przewiduje się ich znaczącego wpływu na tę formę ochrony przyrody.

Innych znaczących oddziaływań na zachowanie, popularyzację i upowszechnianie szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Śląskiego nie przewiduje się.

3. Oddziaływania na rośliny i zwierzęta (w tym na stanowiska gatunków chronionych) oraz różnorodność biologiczną

Największy wpływ ustaleń projektu studium na stan, funkcjonowanie i bogactwo różnorodności flory i fauny będzie wynikać z zajęcia terenów pod inwestycje (oddziaływania bezpośrednie), a ich skutki będą miały charakter długotrwały i nieodwracalny.

Poszerzenie obszarów zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz aktywności gospodarczej na tereny pełniące funkcje przyrodniczą skutkować może:

- uszczupleniem obszarów siedlisk, co objawi się likwidacją części siedlisk oraz występujących w nich gatunków, przekształceniem części siedlisk i zaburzeniem ich funkcjonowania oraz ich fragmentacją. Wpływ na stan siedlisk poza obszarem inwestycji będzie między innymi skutkiem prowadzenia prac zmieniających stosunki wodne, takie jak: prace ziemne, przekraczanie cieków przez inwestycje liniowe, zmiana przebiegu bądź zarurowanie cieków;
- synantropizacją zbiorowisk roślinnych, będącą wtórnym skutkiem fragmentacji siedlisk. Ingerencja w półnaturalne siedliska prowadząca do zaburzenia równowagi ekologicznej, umożliwi rozprzestrzenianie się roślinom o cechach inwazyjnych, w tym gatunkom obcego pochodzenia. Dynamika rozprzestrzeniania się tych gatunków będzie zależeć od stopnia przekształcenia już istniejącej półnaturalnej roślinności oraz od stopnia ingerencji człowieka w zastane układy roślinne;
- wylesieniem części obszarów zajętych pod zabudowę;
- uszczupleniem obszarów zieleni;
- uszczupleniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej IV i niższej klasy bonitacyjnej;
- obniżeniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz naruszeniem harmonii otoczenia na terenach dotychczas użytkowanych rolniczo, położonych z dala od istniejących terenów osadniczych oraz ciągów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Na obszarach, na których planuje się poszerzenie obszaru zabudowy, przewiduje się bezpośrednie negatywne oddziaływanie na florę i faunę, co przejawiać się będzie między innymi usuwaniem roślinności (wysokiej, średniej i niskiej) i humusu, czyli zmniejszaniem powierzchni terenów aktywnych biologicznie, czy też niszczeniem roślin i zwierząt podczas prowadzenia robót budowlanych. Skutki przedmiotowego oddziaływania będą miały charakter długotrwały i nieodwracalny.

Dodatkowo, poszerzenie strefy zabudowy na terenach otwartych spowoduje miejscami utrudnienia, a na niektórych terenach wręcz uniemożliwi swobodne przemieszczania się zwierząt.

Projekt studium przewiduje, choć w bardzo małym zakresie, poszerzenie terenów zabudowy na tereny cenne przyrodniczo, tj. tereny leśne L oraz tereny zieleni Z. Oznacza to, iż na tym terenie dojdzie do bezpośredniego negatywnego oddziaływania, o charakterze

nieodwracalnym, na roślinność - usuwania roślinności (wysokiej, średniej i niskiej), czy też na zwierzęta – niszczenie siedlisk, uśmiercanie podczas prowadzenia robót budowlanych.

Negatywne oddziaływanie może dotyczyć również zadrzewień śródpolnych, czy też pojedynczych drzew rosnących na terenach rolnych objętych zmianą zagospodarowania – pojawi się zagrożenie ich wycinki.

Z drugiej strony, na terenie Gminy Buczkowice, cenne i chronione gatunki roślin i zwierząt występują na terenach określonych w projekcie studium jako obszary przestrzeni chronionej (przed zabudową). Projekt dokumentu nie przewiduje zmiany przeznaczenia terenu dla miejsc występowania chronionych oraz rzadkich i zagrożonych gatunków roślin oraz obszarów stałego pobytu i migracji chronionych gatunków zwierząt. Mając na uwadze powyższe można przyjąć, iż ustalenia projektu studium nie będą oddziaływały bezpośrednio znacząco na te elementy środowiska przyrodniczego. Oczywiście, nie można wykluczyć potencjalnego negatywnego oddziaływania na roślinność i zwierzęta związanego ze zwykłymi aktami wandalizmu, czy też nadmierną penetracją terenu przez okoliczną ludność, jednak w tym zakresie właściwie prowadzona edukacja ekologiczna powinna zminimalizować potencjalne zagrożenia.

Realizacja zapisów projektowanego dokumentu nie powinna również negatywnie wpłynąć na występujące na tym terenie gatunki płazów, ponieważ główne miejsca ich występowania, w tym i rozrodu nie są objęte planowanymi zmianami zagospodarowania.

Nie przewiduje się również znaczącego oddziaływania ze strony ustaleń projektu studium na pomniki przyrody istniejące i proponowane do ochrony, ponieważ obiekty te rosną na terenach, dla których nie planuje się zmiany zagospodarowania.

Z uwagi na fakt, iż projekt studium nie przewiduje zmiany zagospodarowania na terenach postulowanych form ochrony przyrody, można przyjąć, iż jego ustalenia nie będą miały znaczącego oddziaływania na te tereny.

Realizacja ponadlokalnych inwestycji drogowych, w tym będącej na ukończeniu drogi ekspresowej S-69 oraz planowanej drogi wojewódzkiej DW 942 (niezależnych od ustaleń studium), skutkować może:

- potencjalnym zanieczyszczeniem środowiska gruntowo-wodnego;
- wzrostem emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- zmniejszeniem powierzchni biologicznie czynnej;
- przecięciem naturalnych korytarzy migracyjnych przez planowane inwestycje drogowe, które stanowić będą bariery ograniczające możliwości migracji gatunków zwierząt. Istotne jest, iż przecięciu ulegną wyłącznie naziemne, naturalne korytarze ekologiczne, nie przewiduje się natomiast wpływu dróg na korytarze migracyjne ptaków;
- skażeniem roślinności substancjami emitowanymi do powietrza w trakcie ruchu pojazdów oraz środkami służącymi do utrzymania dróg. Spowoduje to przyspieszone niszczenie roślinności w bezpośrednim sąsiedztwie trasy bądź zatrucie roślinności, co wpłynie na ograniczenie ich rolniczego wykorzystania;
- wzrostem hałasu drogowego spowodowanym większą ilością pojazdów oraz rozbudową sieci drogowej - reakcją zwierząt na hałas będzie między innymi opuszczanie miejsc lęgowych lub porzucanie lęgów;
- niepokojeniem i płoszeniem zwierząt spowodowanym zarówno hałasem jak i światłami pojazdów w porze nocnej;
- wzrostem śmiertelności zwierząt na skutek kolizji z pojazdami.

Należy podkreślić, że studium nie będzie bezpośrednio oddziaływać na rośliny i zwierzęta ani różnorodność biologiczną obszaru Natura 2000, ani Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, ponieważ dokument nie przewiduje ingerencji w zagospodarowanie tych obszarów.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na stanowiska chronionych roślin i zwierząt przy ewentualnej realizacji placów, boisk, tras i innych urządzeń sportowych, rekreacyjnych i sportowych, w tekście studium zmieniono zapis w pkt. 3.1.b (obszary produkcji rolnej R), pkt. 3.2.b (obszary zieleni Z) i pkt. 3.3.b (obszary lasów L), poprzez ustalenie warunku *zachowania: stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt, walorów przyrody proponowanych do ochrony w pkt. 4.4 studium, oraz korytarzy ekologicznych*. Ponadto tereny realizacji tych obiektów zaliczono do *obszarów problemowych*, o których mowa w pkt. 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko. Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie walory przyrody.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 7 (inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym) poprzez ustalenie, że: *Wszystkie inwestycje, o których mowa w pkt. 7 studium, należy realizować pod warunkiem ochrony walorów przyrody, w tym krajobrazu i korytarzy ekologicznych*. Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja niektórych z tych przedsięwzięć nie jest znana na obecnym etapie. Ustalono w studium, że lokalizacje tych przedsięwzięć w obszarach przestrzeni chronionej R, Z i L stanowią obszary problemowe, o których mowa w pkt 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na stanowiska chronionych roślin i zwierząt przy realizacji proponowanej trasy narciarstwa biegowego (stok i podnóże Groniczka), w tekście studium zmieniono zapis w pkt. 8.3 (inwestycja o znaczeniu powiatowym), poprzez wskazanie na ograniczenia obowiązujące w obszarach przestrzeni chronionej R, Z i L, dotyczące ochrony walorów przyrodniczych tych obszarów. Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja tego zamierzenia nie jest znana na obecnym etapie. Ponadto teren tej inwestycji zaliczono do *obszarów problemowych*, o których mowa w pkt. 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tego przedsięwzięcia w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko. Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie walory przyrody.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na stanowiska chronionych roślin i zwierząt (stok i podnóże Groniczka), na rysunku studium zlikwidowano nową zabudowę mieszkaniową w rejonie ul. Zielnej i Stromej w Buczkowicach. Obszary zabudowy w tych rejonach ograniczono wyłącznie do terenów zabudowy istniejącej, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków (w ramach istniejących ogrodzeń). Na rysunku studium zlikwidowano również nową zabudowę mieszkaniową w rejonie ul. Cichej w Buczkowicach (stanowisko płazów). Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie walory przyrody.

4. Oddziaływania na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych

Zgodnie z opracowaniem „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I” (Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red) 2007 CDPGŚ, Katowice) przez gminę przebiega międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Beskid Śląski – Beskid Mały” oraz ponadregionalny korytarz migracji ptaków „Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego”. Dodatkowo zlokalizowany jest na terenie gminy (przy granicy zachodniej) obszar węzłowy korytarzy migracyjnych ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych „Beskid Śląski”.

Oprócz wymienionych wyżej szlaków migracyjnych zwierząt, na terenie gminy funkcjonują lokalne korytarze ekologiczne, związane z głównymi ciekami wodnymi, tj. potokami Biały, Bruśnik, Żylica, Godziszczanka.

Realizacja zapisów projektu studium może negatywnie wpłynąć na międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Beskid Śląski – Beskid Mały”. Skalę tego oddziaływania w chwili obecnej trudno jest oszacować, jednak niewątpliwie może dojść do zaburzenia funkcjonowania korytarza, co spowodowane będzie utrudnieniem, czy wręcz uniemożliwieniem w pewnych miejscach (np. w sąsiedztwie ul. Bielskiej w Buczkowicach) migracji zwierząt, na odcinku pomiędzy dwoma obszarami chronionymi. Przewidywane oddziaływania mogą mieć charakter długotrwały i skumulowany, ponieważ:

- przemieszczanie się zwierząt w obrębie tego korytarza ekologicznego już w chwili obecnej jest utrudnione, z uwagi na jego przecięcie przez szlaki komunikacyjne (drogę wojewódzką i drogę krajową) oraz istniejącą zabudowę, w tym zabudowę na terenie gminy sąsiedniej;
- po zrealizowaniu kolejnych inwestycji drogowych (niezależnych od projektu studium) oraz poszerzeniu obszaru zabudowy, pojawią się kolejne bariery dla migrujących zwierząt.

Z drugiej strony, w obrębie przedmiotowego korytarza funkcjonują dwa lokalne korytarze ekologiczne, biegnące wzdłuż potoków Bruśnik i Biała, które umożliwiają migrację zwierząt i taką funkcję powinny również spełniać po zmianie zagospodarowania na terenach sąsiadujących z nimi.

W przypadku obszaru węzłowego korytarzy migracyjnych ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych „Beskid Śląski” nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na ten obszar po realizacji zapisów projektowanego dokumentu. Co prawda korytarz przebiega na bardzo małym swym odcinku przez tereny, na których planowana jest zmiana zagospodarowania, jednak położone w jego bezpośrednim sąsiedztwie obszary leśne umożliwią swobodne przemieszczanie się zwierząt.

Projekt studium nie przewiduje realizacji przedsięwzięć, które znacząco oddziaływałyby na ponadregionalny korytarz migracji ptaków „Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego”.

Lokalne korytarze ekologiczne tworzą obszary przestrzeni chronionej, o niezmiennym zagospodarowaniu, stąd realizacja zapisów projektu studium w tym zakresie nie wpłynie znacząco na te obszary. Z drugiej strony, zbliżenie się z zabudową do dolin potoków, stanowiących lokalne korytarze ekologiczne, może spowodować negatywne oddziaływania, takie jak:

- nieumyślne, lub umyślne niszczenie gatunków roślin i zwierząt cennych przyrodniczo;
- płoszenie i niepokojenie zwierząt;
- utrudnienia w migracji zwierząt;
- zanieczyszczenie terenów cennych przyrodniczo, np. w postaci dzikich składowisk odpadów.

W studium zaliczono do *obszarów problemowych*: tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej (m) i rozwoju zabudowy usługowej (u) w otulinie Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego z uwagi potencjalne ograniczenie lokalnych korytarzy ekologicznych. W terenach tych występuje silna presja inwestycyjna. Ustalono wymóg, aby zmiana przeznaczenia w planie miejscowym została każdorazowo poprzedzona sporządzeniem problemowego opracowania ekofizjograficznego.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na korytarze ekologiczne, na rysunku studium poszerzono strefy ochronne cieków wodnych oraz zmniejszono obszary nowej zabudowy przy południowej granicy gminy. W szczególności zmieniono kierunek zagospodarowania obszarów (m) i (u) na Z (zieleń) dla terenów oznaczonych jako: ZE.31, ZE.33-35, ZE.89-90, ZE.44, ZE.70, ZE.97 i ZE.5 w planie miejscowym Rybarzowic, terenów oznaczonych jako: KZE w planie miejscowym Kalnej, oraz terenów wzdłuż potoków Bruśnik i Biała. Średnia szerokość tych stref ochronnych wynosi obecnie ponad 50m.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 7.3 (inwestycje inne), poprzez ustalenie warunku zachowania drożności korytarzy ekologicznych, przy zabezpieczeniu górnych odcinków Bruśnika i Godziszczanki.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 6.4 (kierunek i zasady rozwoju sieci i urządzeń elektroenergetycznych), poprzez wykluczenie farm wiatrowych.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 3.1.c (obszary produkcji rolnej R), poprzez ustalenie warunku *ochrony drożności korytarzy*, przy realizacji innych rozwiązań przestrzennych (np. odnawialnych źródeł energii, pola golfowego). Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja tych zamierzeń nie jest znana na obecnym etapie. Ponadto tereny realizacji tych obiektów zaliczono do *obszarów problemowych*, o których mowa w pkt. 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 7 (inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym) poprzez ustalenie, że: *Wszystkie inwestycje, o których mowa w pkt. 7 studium, należy realizować pod warunkiem ochrony walorów przyrody, w tym krajobrazu i korytarzy ekologicznych*. Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja niektórych z tych przedsięwzięć nie jest znana na obecnym etapie. Ustalono w studium, że lokalizacje tych przedsięwzięć w obszarach przestrzeni chronionej R, Z i L stanowią obszary problemowe, o których mowa w pkt 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na korytarze ekologiczne przy ewentualnej realizacji placów, boisk, tras i innych urządzeń sportowych, rekreacyjnych i sportowych, w tekście studium zmieniono zapis w pkt. 3.1.b (obszary produkcji rolnej R), pkt. 3.2.b (obszary zieleni Z) i pkt. 3.3.b (obszary lasów L), poprzez ustalenie warunku *zachowania korytarzy ekologicznych*. Ponadto tereny realizacji tych obiektów zaliczono do *obszarów problemowych*, o których mowa w pkt. 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie drożność korytarzy ekologicznych.

5. Oddziaływania na ludzi

Negatywne skutki dla zdrowia człowieka mogą wynikać głównie z realizacji inwestycji drogowych (największy udział, w negatywnym oddziaływaniu na środowisko będą miały ponadlokalne inwestycje drogowe, które realizowane są niezależnie od ustaleń studium), na skutek, których dojdzie do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji hałasu.

Emisje generowane przez pojazdy i maszyny na etapie budowy, będą miały charakter krótkotrwały, natomiast emisje związane z eksploatacją infrastruktury transportowej będą miały charakter długotrwały.

Niewątpliwie budowa nowych dróg niesie ze sobą wiele pozytywnych jak i negatywnych skutków.

Z najważniejszych pozytywnych skutków można wymienić:

- odciążenie lokalnej sieci dróg gminnych i poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego wobec wzrastającego natężenia ruchu drogowego;
- zaprojektowane drogi według najnowszych norm i wymogów mają szansę stać się nowoczesnymi ponadregionalnymi szlakami komunikacyjnymi;
- wzrost aktywności życia społecznego, kulturalnego i działalności ekonomicznej, ogólny rozwój regionu.

Do negatywnych bezpośrednich, długotrwałych oddziaływań należą:

- wzrost hałasu drogowego obniżającego komfort życia w zabudowaniach mieszkaniowych i usługowych sąsiadujących z drogami. Hałas powoduje pogorszenie klimatu akustycznego w okolicy – w związku ze wzrostem ilości pojazdów oraz rozbudową sieci drogowej coraz większe obszary i coraz więcej ludzi narażonych jest na negatywne skutki związane z oddziaływaniem hałasu. Hałas pociąga za sobą, przy większych natężeniach, niebezpieczeństwo biologiczne, wpływające na zdrowie i wydajność pracy człowieka. Wpływa on na wzrost chorób nerwicznych, oddziałuje negatywnie na organy słuchu, układ krążenia i przemianę materii.
- wzrost zanieczyszczenia powietrza powodujący pogorszenie klimatu aerosanitarnego w okolicy drogi. Komunikacyjne skażenie powietrza powodowane jest głównie przez emisję substancji chemicznych z silników spalinowych oraz poprzez ulatnianie się paliwa, smarów, wycieki, ścieranie nawierzchni drogi, opon, okładzin ciernych. Występuje przy tym szeroka różnorodność substancji emitowanych do atmosfery. Niektóre z nich są trujące, inne niepożądane ze względu na nieprzyjemny zapach lub właściwości drażniące. Największe znaczenie ze względu na wielkość emisji i stopień

wywołujących zagrożeń mają substancje powstające wskutek ruchu pojazdów, tj. Tlenek węgla, tlenki azotu, związki ołowiu i kadmu, węglowodory, tlenki siarki, aldehydy, cząstki smoły i sadzy, pyły i kurz. Te substancje mają szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi.

- skażenie wód powierzchniowych i gruntowych oraz roślinności w sąsiedztwie dróg. Spożywanie skażonej wody lub produktów roślinnych może powodować bardzo wiele niebezpiecznych schorzeń.

Potencjalne negatywne oddziaływania związane są z eksploatacją dróg. Mogą one wystąpić w związku z wypadkami drogowymi z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne stwarzające zagrożenie dla zdrowia ludzi. W przypadku wystąpienia poważnej awarii podczas transportu substancji niebezpiecznych może nastąpić bezpośrednie skażenie środowiska, wskutek emisji substancji do środowiska oraz skażenie pośrednie, związane z wybuchem lub pożarem substancji niebezpiecznej. Skutki takich zdarzeń dla bezpieczeństwa i zdrowia ludności zależą będą między innymi od miejsca zdarzenia, rodzaju i ilości przewożonych substancji, jej toksyczności, od warunków gruntowo-wodnych w miejscu awarii, warunków pogodowych oraz od szybkości i skuteczności akcji ratunkowej.

Oprócz oddziaływań ze strony dróg, obserwowane będą również oddziaływania związane z poszerzeniem obszarów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i aktywności gospodarczej.

Emisje generowane przez pojazdy i maszyny na etapie budowy, będą miały charakter krótkotrwały, natomiast emisje związane z eksploatacją infrastruktury będą miały charakter długotrwały.

Do pozytywnych skutków, jakie niesie ze sobą poszerzenie w/w obszarów możemy zaliczyć:

- wzrost wartości gruntów;
- poprawa sytuacji finansowej właścicieli działek po ich sprzedaży;
- większe wpływy z podatków;
- rozwój gospodarczy;
- zwiększenie przestrzeni życiowej;
- rozwój infrastruktury technicznej, w tym jej większa dostępność.

Oprócz pozytywnych skutków obserwowane będą również negatywne oddziaływania bezpośrednie, długotrwałe, do których należy:

- pogorszenie stanu sanitarnego wód powierzchniowych i podziemnych, zwłaszcza w obszarach dopuszczonego wykorzystania indywidualnych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych, przy niewłaściwie prowadzonej gospodarce ściekowej. Zanieczyszczenie wód będzie miało istotne znaczenie na terenach dotychczas nie zwodociągowanych, gdzie jako źródło wody pitnej wykorzystywane będą studnie kopane.
- zwiększenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza pochodzących zarówno z procesów grzewczych w budynkach mieszkalnych jak i z urządzeń technologicznych w obiektach usługowych i produkcyjnych;
- zwiększenie hałasu oraz innych uciążliwości (emisja pyłów, gazów, ścieków i odpadów), na terenach usługowych i aktywności gospodarczej;

6. Oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne

Rozbudowa infrastruktury drogowej będzie stanowić potencjalne źródło negatywnych oddziaływań na środowisko wodne – stosunki wodne oraz jakość wód powierzchniowych i podziemnych. W warunkach słabej izolacji poziomów wodonośnych i znacznej podatności na zanieczyszczenia wód podziemnych źródła negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne są w znacznej mierze tożsame. Negatywne oddziaływania mogą wystąpić zarówno w fazie realizacji inwestycji drogowych (oddziaływania bezpośrednie), jak i późniejszej eksploatacji dróg (oddziaływanie pośrednie).

W trakcie realizacji inwestycji drogowych negatywne oddziaływanie na stan wód może być skutkiem nieodpowiedniej lokalizacji zaplecza budowy, niewłaściwego składowania materiałów budowlanych i odpadów, spływów deszczowych i roztopowych z terenu budowy, wypłukiwania zanieczyszczeń z materiałów wykorzystywanych przy budowie, zamulenia wywołanego erozją gruntu podczas prac ziemnych, uwolnienia substancji zanieczyszczających do wód powierzchniowych podczas prowadzenia prac (np. emisje z maszyn budowlanych, spływy w wyniku zaistniałej awarii), odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bytowych i technologicznych z zaplecza budowy do wód i gruntu. Skutki te będą miały charakter krótkoterminowy i odwracalny.

Realizacja inwestycji drogowych może spowodować zmianę stosunków wodnych, w szczególności spowodować obniżenie poziomu wód gruntowych, zaburzenie spływu powierzchniowego oraz zmianę składu chemicznego wód. Przyczyną zmiany stosunków wodnych może być zmiana kierunku odpływu cieku, jego regulacja, zarurowanie, wykonanie układów meliorujących, czy też zmiana ukształtowania terenu. Większość z tych zmian będzie miała charakter długoterminowy.

W fazie realizacji inwestycji drogowe są źródłem zanieczyszczeń wód poprzez spływy opadowe i roztopowe. Różnorodność substancji zanieczyszczających wody, a pochodzących z dróg jest znaczna, a najważniejszymi z nich są: zawiesiny ogólne, chlorki stosowane przy zimowym utrzymaniu dróg, metale ciężkie oraz zanieczyszczenia organiczne (węglowodory alifatyczne i aromatyczne oraz WWA).

Poprzez system odwodnienia zanieczyszczenia z dróg mogą szybko przedostać się do zbiorników wód otwartych oraz wód podziemnych.

Na wielkość koncentracji zanieczyszczeń w spływach powierzchniowych będzie miało wpływ wiele czynników. Są to między innymi natężenie i struktura ruchu pojazdów, rodzaj nawierzchni drogi, zdolności ochronne otoczenia drogi. Wpływ wyżej wymienionych czynników zależy od jakości wykonania drogi, a przede wszystkim rodzaju nawierzchni i odwodnienia.

Obszar Gminy Buczkowice położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód podziemnych nr 348 – Godula – Beskid Śląski. Jest to zbiornik o charakterze szczelinowo-porowym, co powoduje niepełną ochronę poziomu wodonośnego od zagrożeń zewnętrznych. Dlatego jakość wód podziemnych może ulec pogorszeniu poprzez infiltrujące do nich zanieczyszczenia fizyczne, chemiczne i biologiczne. Szkodliwe zanieczyszczenia przedostające się do wód, mogą sprawić, że wody te nie będą się nadawać do korzystania z nich w określonych celach, np. pitnych, gospodarczych, czy technologicznych.

Potencjalnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych wynikającym z eksploatacji dróg mogą być także awarie lub katastrofy z udziałem pojazdów

transportujących substancje niebezpieczne, skutkujące uwolnieniem tych substancji do środowiska.

Na terenach zabudowy mieszkaniowej, usługowej i aktywności gospodarczej zagrożenia dla wód mogą pojawiać się na etapie realizacji zabudowy oraz na etapie jej eksploatacji. Na etapie realizacji zabudowy główne zagrożenia wód związane są z niekontrolowanymi wyciekami z maszyn i urządzeń oraz zmianami stanu wody na gruntach. Na etapie użytkowania główne zagrożenie dla wód stanowić będą w głównej mierze nieoczyszczone ścieki wprowadzane nielegalnie do wód oraz zanieczyszczenia spływające z dachów, utwardzonych placów, parkingów itp.

Ścieki komunalne mogą stanowić bezpośrednie zagrożenie dla wód, zarówno na terenach nieskanalizowanych (poprzez ich bezpośrednie wprowadzanie do wód, czy też poprzez nieszczelne zbiorniki do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz wadliwie działające przydomowe oczyszczalnie ścieków), jak i skanalizowanych (podczas awarii systemu kanalizacyjnego).

Zanieczyszczenia spływające z utwardzonych terenów będą stanowić zagrożenie w przypadku nie poddania ich podczyszczeniu przed zrzutem do odbiornika.

Realizacja zabudowy na terenach pod ten cel przeznaczonych może powodować również zmianę stosunków wodnych. Zasypywanie cieków wodnych, ich zarurowywanie, przerywanie sieci drenacyjnej oraz zmiana ukształtowania terenu, to najczęstsze przyczyny zmian stanu wody na gruncie.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na wody, w tekście studium zmieniono zapis w pkt. 4.5 (inne tereny istotne dla ochrony środowiska), poprzez ustalenie, że: *Utrzymywanie i korzystanie z wód nie powinno pogarszać ich stanu ekologicznego, w tym stanu ekosystemów zależnych od wód. W tym celu, przy zagospodarowaniu terenu stosuje się odpowiednio przepisy prawa wodnego. Elementem jakości wód płynących są w szczególności: zmienna głębokość i szerokość cieku, struktura i skład podłoża cieku, struktura strefy nadbrzeżnej i ciągłość morfologiczna cieku.* Warunek ten obowiązuje w całym obszarze studium.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 11.1 (obszary zagrożone zalewaniem powodziowym), poprzez ustalenie, że: *Przy zagospodarowaniu terenów wód powierzchniowych należy uwzględniać warunki ochrony ich stanu ekologicznego, o których mowa w pkt. 4.5 studium.*

Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie stan ekologiczny wód.

7. Oddziaływania na powietrze atmosferyczne

Realizacja nowych przedsięwzięć na terenie Gminy Buczkowice, będzie wpływać na stan sanitarny powietrza.

Na etapie realizacji inwestycji oddziaływania na powietrze atmosferyczne będą miały miejsce w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Zanieczyszczenia powietrza będą skutkiem emisji spalin z maszyn budowlanych oraz emisji pyłów w trakcie wykonywania prac ziemnych. Uciążliwości te będą miały zasięg miejscowy i lokalny – oddziaływania bezpośrednie, krótkotrwałe.

Eksploatacja nowych dróg będzie skutkować wzrostem poziomu zanieczyszczeń powietrza związkami chemicznymi pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów,

takimi jak: tlenki węgla, siarki i azotu oraz węglowodory alifatyczne i aromatyczne. Na wielkość emisji z transportu będą miały wpływ przede wszystkim natężenie i płynność ruchu pojazdów – oddziaływania bezpośrednie, długotrwałe.

Pojawienie się nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, będzie niosło ze sobą ryzyko negatywnego bezpośredniego, długotrwałego oddziaływania na powietrze atmosferyczne, w ramach tzw. niskiej emisji. Skala tego oddziaływania będzie uzależniona od zastosowanych urządzeń i paliw, które będą wykorzystywane do ogrzewania budynków w okresie zimowym. Problem pogorszenia jakości powietrza pojawi się również w przypadku spalania, przez właścicieli budynków, odpadów komunalnych w piecach przydomowych.

Jednocześnie, przy wprowadzeniu, w skali całego województwa, korzystnych pod względem finansowym rozwiązań, związanych z wykorzystaniem bardziej ekologicznych źródeł energii (gaz, biomasa, fotowoltaika) jakość powietrza na terenie Gminy Buczkowice ulegnie poprawie.

8. Oddziaływania na powierzchnię ziemi i gleby

Realizacja większych przedsięwzięć drogowych (niezależnych od ustaleń projektu studium), tj. będącej na ukończeniu drogi ekspresowej oraz planowanej do budowy obwodnicy drogi wojewódzkiej wiąże się z prowadzeniem dużych robót budowlanych, wprowadzeniem ciężkiego sprzętu budowlanego w teren oraz usuwaniem mas ziemnych i formowaniem nasypów i wykopów. Uciążliwość ta jest jednak czasowa i ustanie wraz z zakończeniem prac budowlanych oraz po właściwie przeprowadzonym zagospodarowaniu i rekultywacji terenu.

W związku z realizacją inwestycji drogowych nastąpi trwały ubytek powierzchni biologicznie czynnych (oddziaływania bezpośrednie, nieodwracalne), na skutek uszczelnienia powierzchni ziemi masą bitumiczną, betonem i innym materiałem.

Zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej nastąpi również na terenach przewidzianych pod zabudowę.

Nowe inwestycje będą wiązać się z wyłączeniem części gruntów z produkcji rolnej. Przeznaczenie na cele nierolnicze części gruntów spowoduje fragmentację rolniczej przestrzeni produkcyjnej, co może odbić się niekorzystnie na jakości i wydajności pozostałych w użytkowaniu gleb. Dodatkowo, fragmentacja gruntów rolnych, wykorzystywanych pod uprawy polowe, może wywołać protesty ich właścicieli.

Na niekorzystny wpływ na jakość gleb będzie miał fakt, iż z nawierzchni dróg, parkingów, placów i innych powierzchni uszczelnionych, wody deszczowe będą splukiwać substancje ropopochodne, oraz chlorki stosowane przy zimowym utrzymaniu dróg. Zanieczyszczenia te będą kumulować się w glebach w sąsiedztwie tych powierzchni.

Na terenach zurbanizowanych może dochodzić do zanieczyszczenia gleb na wskutek nielegalnego wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu, lub na wskutek powstawania dzikich składowisk odpadów.

Skażenie chemiczne gleb może być także skutkiem wycieku do gruntu substancji niebezpiecznych, w przypadku awarii transportujących je pojazdów lub wypadków z ich udziałem.

9. Oddziaływania na krajobraz

Realizacja ustaleń projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice niewątpliwie spowoduje trwałe i nieodwracalne przekształcenie krajobrazu. Będzie ono spowodowane przede wszystkim przeznaczeniem gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz wprowadzenia do krajobrazu nowych elementów antropogenicznych.

Głównie, realizacja dużych przedsięwzięć drogowych (niezależnych od ustaleń studium) oraz zabudowy usługowej i zabudowy aktywności gospodarczej, na obszarach obecnie jej pozbawionych, spowodować może obniżenie walorów krajobrazowych gminy. Obszarami, na których przewiduje się obniżenie walorów krajobrazowych jest:

- teren realizowanej budowy drogi ekspresowej w Rybarzowicach;
- teren planowanej do realizacji obwodnicy Buczkowic;
- rejon ul. Bielskiej w Buczkowicach, gdzie planowana jest zabudowa usługowa;
- rejon ulicy Wilkowskiej w Rybarzowicach, gdzie planowane jest poszerzenie istniejących obszarów aktywności gospodarczej.
- obszar przy granicy południowej sołectwa Godziszka, pomiędzy ulicami Lipowską i Żywiecką, gdzie planowane jest poszerzenie obszarów zabudowy mieszkaniowej.

Na pozostałych obszarach gminy nie przewiduje się znaczących oddziaływań na krajobraz ze strony ustaleń projektowanego dokumentu. Dodatkowo, realizacja zabudowy w pewnych obszarach i w określonej formie może wpłynąć na poprawę walorów krajobrazowych.

W studium zaliczono do *obszarów problemowych*: tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej (m) i rozwoju zabudowy usługowej (u) w otulinie Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego z uwagi potencjalne ograniczenie walorów krajobrazowych otwartych terenów rolnych. W terenach tych występuje silna presja inwestycyjna. Ustalono wymóg, aby zmiana przeznaczenia w planie miejscowym została każdorazowo poprzedzona sporządzeniem problemowego opracowania ekofizjograficznego.

W celu zapobiegania potencjalnemu negatywnemu oddziaływaniu na krajobraz w tekście studium zmieniono zapis w pkt. 6.4 (kierunek i zasady rozwoju sieci i urządzeń elektroenergetycznych), poprzez wykluczenie farm wiatrowych.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 3.1.c (obszary produkcji rolnej R), poprzez ustalenie warunku *ochrony krajobrazu*, przy realizacji innych rozwiązań przestrzennych (np. odnawialnych źródeł energii, pola golfowego). Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja tych zamierzeń nie jest znana na obecnym etapie. Ponadto tereny realizacji tych obiektów zaliczono do *obszarów problemowych*, o których mowa w pkt. 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

W tekście studium zmieniono zapis w pkt. 7 (inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym) poprzez ustalenie, że: *Wszystkie inwestycje, o których mowa w pkt. 7 studium, należy realizować pod warunkiem ochrony walorów przyrody, w tym krajobrazu i korytarzy ekologicznych*. Poinformowano w studium, że dokładna lokalizacja niektórych z tych przedsięwzięć nie jest znana na obecnym etapie. Ustalono w studium, że lokalizacje tych przedsięwzięć w obszarach przestrzeni chronionej R, Z i L stanowią obszary problemowe, o

których mowa w pkt 9 studium. Ustalono w studium, że ewentualna lokalizacja tych przedsięwzięć w planie miejscowym może wymagać sporządzenia problemowego opracowania ekofizjograficznego, dla potwierdzenia braku negatywnego oddziaływania na środowisko.

Powyższe ustalenia zabezpieczają dostatecznie walory krajobrazu.

10. Oddziaływania na klimat

Na terenie Gminy Buczkowice nie funkcjonują oraz nie są planowane przedsięwzięcia, które mają wpływ na zmiany klimatu (instalacje przemysłowe, hodowla zwierząt na wielką skalę, składowiska odpadów, itp.).

W ramach realizacji ustaleń wynikających z przedmiotowego dokumentu nie przewiduje się znaczącego wzrostu zużycia energii, w tym ciepłej, w obszarach nowej zabudowy - nowobudowane obiekty i zastosowane w nich urządzenia będą musiały spełniać obecnie obowiązujące restrykcyjne normy.

Nie przewiduje się zagrożeń dla klimatu ze strony zanieczyszczeń komunikacyjnych, których ilość wzrośnie po realizacji głównych inwestycji drogowych.

Dodatkowo określone w studium kierunki rozwoju sieci i urządzeń grzewczych, powinny wpłynąć na zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska przy jednoczesnym zmniejszeniu zużycia energii.

Mając na uwadze powyższe, nie przewiduje się znaczącego oddziaływania ustaleń projektu studium na klimat.

11. Oddziaływania na zasoby naturalne

Gmina Buczkowice nie posiada znaczących zasobów naturalnych, w tym surowców kopalnych ani wód mineralnych. Z zasobów występujących na tym terenie należy wymienić złoża surowców ilastych oraz Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 348 – Godula – Beskid Śląski.

Eksploatacja ilów ceramicznych w złożu „Rybarzowice” zaniechana została z uwagi na niską opłacalność.

W przypadku podjęcia eksploatacji udokumentowanego złoża surowców ilastych „Rybarzowice”, w projekcie studium postuluje się wyznaczenie filarów ochronnych dla istniejących i projektowanych obiektów i sieci infrastruktury technicznej oraz dróg.

Biorąc pod uwagę postulowane w projekcie studium kierunki zagospodarowania oraz rodzaj i charakter występujących na terenie Gminy Buczkowice zasobów naturalnych nie przewiduje się znaczącego oddziaływania ze strony ustaleń projektowanego dokumentu na te zasoby.

12. Oddziaływania na zabytki i dobra materialne

Na terenie Gminy Buczkowice, w sołectwie Rybarzowice znajdują się dwa obiekty zabytkowe objęte ochroną z mocy ustawy (wpisane do rejestru) oraz 227 obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków (127 w Buczkowicach, 9 w Godziszce, 5 w Kalnej oraz 86 w Rybarzowicach).

Dodatkowo, na terenie gminy znajduje się 10 udokumentowanych stanowisk archeologicznych (4 w Buczkowicach, 1 w Godziszce i 5 w Rybarzowicach).

Oddziaływania na zabytki i dobra materialne mogą mieć charakter bezpośredni (całkowite lub częściowe zniszczenie obiektu lub obszaru cennego kulturowo) oraz pośredni (zmiana otoczenia obiektu lub obszaru cennego kulturowo, w wyniku realizacji funkcji odmiennych od obecnych bądź pogorszenie stanu obiektów zabytkowych, na skutek emisji zanieczyszczeń).

Przebieg realizowanej w chwili obecnej drogi ekspresowej oraz planowanej do realizacji obwodnicy Buczkowic nie koliduje z obiektami zabytkowymi ani stanowiskami archeologicznymi, dlatego nie przewiduje się ich znaczącego bezpośredniego oddziaływania zarówno na obiekty zabytkowe jak i stanowiska archeologiczne.

Rozbudowa systemów transportu może jednak pośrednio oddziaływać na obiekty zabytkowe. Negatywne oddziaływania na stan substancji zabytkowej mogą być skutkiem emisji zanieczyszczeń powietrza przez środki transportu oraz generowanych przez nie drgań.

Realizacja zapisów projektowanego dokumentu nie wpłynie znacząco na zabytki i stanowiska archeologiczne, ponieważ wszystkie tego typu obiekty zlokalizowane są na obszarach, które nie są objęte zmianą zagospodarowania. Jednocześnie, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków określone w projekcie studium wpłyną na te obiekty pozytywnie, umożliwiając ich ochronę zgodnie z przepisami i sztuką konserwatorską.

Bezpośrednie oddziaływania na dobra materialne, wynikają przede wszystkim z kolizji przebiegu projektowanych inwestycji drogowych (niezależnych od ustaleń projektu studium) z terenami już zainwestowanymi. Ich skutkiem są między innymi wyburzenia istniejącej zabudowy, w tym mieszkaniowej oraz przebudowa istniejącej infrastruktury drogowej i przesyłowej.

Z drugiej strony, nowoczesne drogi, spełniające aktualnie obowiązujące normy, ułatwią komunikację i odciążą centra sołectw, dzięki czemu poprawi się komfort życia mieszkańców.

Poszerzenie obszarów zabudowy, spowoduje ich uzbrojenie i właściwe skomunikowanie, co niewątpliwie wpłynie na wzrost wartości materialnej nieruchomości.

13. Oddziaływania na tereny sąsiednie

Realizacja zapisów projektowanego dokumentu może skutkować oddziaływaniami na tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie, tj. na tereny sąsiednich gmin. Do negatywnych oddziaływań na tereny sąsiednie, które mogą się pojawić, zaliczamy:

- emisję zanieczyszczeń powietrza;
- emisję zanieczyszczeń wód;
- emisję hałasu;

Oddziaływania te nie powinny być jednak znaczące. Oprócz negatywnych oddziaływań mogą się pojawić również pozytywne, do których zaliczamy:

- ułatwienia komunikacyjne;
- możliwość przyłączenia się do gminnej infrastruktury technicznej;
- możliwość korzystania z bazy sportowej;
- wzrost wartości gruntów,
- podniesienie jakości ładu przestrzennego, poprzez realizację odpowiedniej zabudowy,

14. Możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko

Nie przewiduje się możliwości transgranicznego oddziaływania ustaleń projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice.

Ustalenia projektu studium mają charakter lokalny, obejmujący obszar zawierający się w przyjętych granicach opracowania oraz tereny bezpośrednio z nim sąsiadujące. Skutki realizacji zapisów dokumentu nie będą dotyczyć terenów państw sąsiednich.

XII. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Ustalenie nowych kierunków zagospodarowania może wiązać się z ujemnym wpływem na środowisko, przy czym całkowite wykluczenie niekorzystnego oddziaływania jest praktycznie niemożliwe.

Jednocześnie, stosując pewne rozwiązania (dobre praktyki), można w skuteczny sposób zapobiegać, a tam gdzie nie jest to możliwe ograniczać, negatywne oddziaływania przyjętych rozwiązań na środowisko.

Poniżej przedstawiono tego typu rozwiązania, w rozbiciu na poszczególne elementy środowiska, które wymagają ochrony.

1. Ochrona ludzi

W celu zapewnienia ochrony ludzi, zaleca się następujące rozwiązania:

- zakaz lokalizacji na terenie całej gminy obiektów mogących powodować poważne zagrożenia w przypadku awarii lub mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- dopuszczenie realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, poza terenami zabudowy mieszkaniowej, na zasadach określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do cieków powierzchniowych lub gruntów;
- modernizację istniejących szlaków komunikacyjnych, przy jednoczesnej budowie ekranów akustycznych w newralgicznych punktach;
- rozbudowę istniejącego systemu wodociągowego, przy założeniu, iż na terenach zabudowy rozproszonej nadal będą wykorzystywane studnie przydomowe;
- rozbudowę istniejącego systemu kanalizacyjnego, przy założeniu, iż na terenach rozproszonych wykorzystywane będą przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz szczelne, bezodpływowe zbiorniki na nieczystości ciekłe;
- zakaz spalania odpadów komunalnych w przydomowych piecach;
- ograniczenie użytkowania kotłów i pieców opalanych paliwem zasilanym, przy jednoczesnym promowaniu instalacji wykorzystujących jako paliwo gaz i biomasę;
- wykluczenie aktywności gospodarczej na obszarach zabudowy mieszkaniowej oraz na obszarach rozwoju zabudowy mieszkaniowej;
- wykluczenie zabudowy mieszkaniowej na obszarach zabudowy aktywności gospodarczej oraz na obszarach rozwoju zabudowy aktywności gospodarczej;
- wyznaczenie stref sanitarnych wokół cmentarzy;
- wyznaczenie pasów ochronnych wzdłuż cieków, w celu zapobiegania zalewaniu powodziowemu;
- stosowanie zieleni izolacyjnej przy nowobudowanych odcinkach dróg;
- stosowanie ekranów dźwiękochłonnych przy nowobudowanych odcinkach dróg – tam gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu;

- prowadzenie wyłącznie w porze dziennej generujących hałas prac budowlanych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej;
- stosowanie nowoczesnych i stosunkowo cichych maszyn budowlanych, spełniających aktualne normy w zakresie hałasu;
- unikanie sytuacji, w których podczas robót budowlanych, pracuje jednocześnie kilka urządzeń o dużej wartości poziomu mocy akustycznej.

2. Ochrona bioróżnorodności

W celu zapewnienia ochrony bioróżnorodności, zaleca się następujące rozwiązania:

- wyznaczenie w strukturze przestrzennej gminy ekologicznego systemu obszarów chronionych, ukształtowanego w oparciu o istniejącą sieć hydrologiczną, istniejące lasy oraz zadrzewienia śródpolne;
- zachowanie ciągłego systemu terenów niezainwestowanych o przebiegu równoleżnikowym łączącym lasy i pola Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego;
- odstąpienie od poszerzania obszarów zabudowy w miejscach, w których może dojść do negatywnych oddziaływań na tereny cenne przyrodniczo oraz istniejące korytarze ekologiczne;
- określenie stref ochronnych wzdłuż cieków, w sposób umożliwiający skuteczną ochronę otuliny biologicznej cieków – poszerzenie stref w miejscach, w których mogą wystąpić negatywne oddziaływania;
- zachowanie ciągłości dolin potoków i utrzymanie naturalnego charakteru ich koryt;
- unikanie tworzenia barier dla swobodnego poruszania się zwierząt wzdłuż lokalnych korytarzy ekologicznych, np. poprzez ograniczenie budowy ogrodzeń w obrębie korytarzy ekologicznych;
- objęcie ochroną zadrzewień śródpolnych, nadpotokowych oraz przydrożnych, przy jednoczesnym sukcesywnym ich powiększaniu;
- zachowanie wartościowych drzewostanów;
- zwiększenie lesistości gminy, w tym wykonania zalesień uzupełniających;
- zachowanie równowagi ekologicznej i powiązań hydrologicznych z otoczeniem;
- ochronę zasobów środowiska;
- racjonalne użytkowanie terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki;
- zachowanie na terenach zabudowy jak największej powierzchni biologicznie czynnej;
- wykluczenie nowej zabudowy, w tym zabudowy rekreacji indywidualnej na obszarach przestrzeni chronionej;
- ograniczenie do niezbędnego minimum wycinki drzew przy realizacji robót budowlanych oraz zabezpieczenie pozostałych drzew przed uszkodzeniami mechanicznymi;
- wprowadzenie nowych nasadzeń roślinności wzdłuż nowobudowanych odcinków dróg – nasadzenie gatunków odpornych na zanieczyszczenia powietrza, susze, lekkie zasolenie gleby, o zwartych koronach, dużej powierzchni liści, w tym gatunków zimozielonych;
- obsadzanie roślinnością terenów sąsiadujących z drogami oraz terenów w rejonie przejść dla zwierząt (w formie naprowadzającej);

- wykonanie na nowobudowanych odcinkach dróg odpowiednich przejść dla zwierząt: przejść dolnych pod poszerzonymi mostami, przejść pod estakadami oraz przepustów - umożliwiających swobodne przemieszczanie się zwierząt w ramach lokalnych szlaków migracyjnych;
- lokalizowanie placu budowy, baz materiałowych oraz miejsc postoju sprzętu budowlanego, na terenach już uprzednio przekształconych, poza obszarami występowania gatunków chronionych roślin i zwierząt;
- zabezpieczanie głębokich i stromych wykopów ziemnych przed wpadaniem do nich drobnych zwierząt (płazów, gadów, ssaków, bezkręgowców), poprzez zastosowanie tymczasowych ogrodzeń oraz kontrolę takich miejsc, w celu ewentualnego uwolnienia uwięzionych zwierząt;
- ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania środków chemicznych do zimowego utrzymania dróg, w sąsiedztwie dolin cieków;
- przeprowadzanie systematycznej i prawidłowej pielęgnacji zieleni przydrożnej;
- monitorowanie skuteczności wprowadzonych nasadzeń zastępczych;
- utrzymywanie w drożności wszystkich przejść i przepustów dla zwierząt;
- prowadzenie aktywnej edukacji ekologicznej mieszkańców.

3. Ochrona powietrza atmosferycznego

W celu zapewnienia ochrony powietrza atmosferycznego, zaleca się następujące rozwiązania:

- stworzenie gminnej zachęty finansowej skłaniającej mieszkańców do stosowania paliw przyjaznych środowisku (głównie gazu);
- wspieranie inicjatyw związanych z odnawialnymi źródłami energii;
- wdrażanie rozwiązań usprawniających komunikację rowerową;
- termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych;
- objęcie ochroną zadrzewień śródpolnych, nadpotokowych oraz przydrożnych, przy jednoczesnym sukcesywnym ich powiększaniu;
- zwiększenie lesistości gminy, w tym wykonanie zalesień uzupełniających;
- ochronę zasobów środowiska;
- zmniejszenie ruchu pojazdów na głównych drogach gminnych, poprzez budowę drogi obwodowej;
- modernizację istniejących szlaków komunikacyjnych;
- zakładanie pasów zieleni izolacyjnej przy nowobudowanych odcinkach dróg;
- prowadzenie dróg na estakadach, wiaduktach, wysokich nasypach;
- prowadzenie aktywnej edukacji ekologicznej;
- stosowanie wysokiej jakości sprzętu i materiałów budowlanych;
- transportowanie materiałów pyłących samochodami, w których skrzynia ładunkowa wyposażona jest w opończę ograniczającą pylenie transportowanego materiału;
- wyłączanie silników pojazdów samochodowych oraz maszyn roboczych w trakcie przerw od pracy.

4. Ochrona wód

W celu zapewnienia ochrony wód, zaleca się następujące rozwiązania:

- zachowanie ciągłości dolin potoków i utrzymania naturalnego charakteru ich koryt;
- określenie stref ochronnych wzdłuż cieków, w sposób umożliwiający skuteczną ochronę otuliny biologicznej cieków;
- regulację koryt cieków wyłącznie na terenach zabudowanych, położonych w strefach zagrożonych zalewaniem powodziowym;
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do cieków powierzchniowych lub gruntów;
- zakaz tworzenia na obszarach przeznaczonych pod zabudowę zorganizowanych lub dzikich wysypisk odpadów i ich składowania w miejscach na ten cel nie przeznaczonych;
- ochronę zasobów środowiska;
- rozbudowę istniejącego systemu kanalizacyjnego, przy założeniu, iż na terenach rozproszonych wykorzystywane będą przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz szczelne, bezodpływowe zbiorniki na nieczystości ciekłe;
- utrzymanie strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej lokalnych ujęć wody i zlewni potoku Żylica;
- zastosowanie na nowobudowanych odcinkach dróg przed wylotami rowów i kanalizacji do odbiorników zespołów oczyszczających wyposażonych w osadniki/piaskowniki i separatory substancji ropopochodnych;
- zastosowanie w miejscach przekroczeń cieków przez nowobudowane odcinki dróg urządzeń chroniących cieki powierzchniowe, w przypadku poważnej awarii, przed przedostaniem się substancji niebezpiecznych do środowiska gruntowo-wodnego;
- instalowanie na odpływach wód opadowych z nowobudowanych odcinków dróg zamknięć awaryjnych umożliwiających odcięcie odbiornika w razie awarii z wyciekami substancji niebezpiecznych;
- stosowanie wysokiej jakości sprzętu i materiałów budowlanych;
- lokalizowanie zaplecza budowy, miejsc składowania materiałów, magazynowania odpadów, parkingów maszyn z dala od cieków powierzchniowych, zbiorników wodnych;
- zabezpieczenie wód powierzchniowych przed zamuleniem czy też przedostawianiem się do nich materiałów budowlanych, w trakcie prac związanych z ingerencją w koryta cieków, np. poprzez stosowanie pomostów roboczych i podestów zabezpieczających, a także siatek ochronnych przechwytyjących większość zanieczyszczeń stałych;
- oczyszczanie i konserwacja urządzeń podczyszczających zanieczyszczone spływy deszczowe z dróg;
- systematyczne usuwanie odpadów z przydrożnych rowów.

5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb

W celu zapewnienia ochrony powierzchni ziemi i gleb, zaleca się następujące rozwiązania:

- zakaz lokalizacji na terenie całej gminy obiektów mogących powodować poważne zagrożenia w przypadku awarii lub mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- zakaz tworzenia na obszarach przeznaczonych pod zabudowę zorganizowanych lub dzikich wysypisk odpadów oraz ich składowania w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych;
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do cieków powierzchniowych lub gruntów;
- rozbudowę istniejącego systemu kanalizacyjnego, przy założeniu, iż na terenach rozproszonych wykorzystywane będą przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz szczelne, bezodpływowe zbiorniki na nieczystości ciekłe;
- ochronę zasobów środowiska;
- ograniczanie do wymaganego minimum robót ziemnych związanych z realizacją zabudowy;
- racjonalne użytkowanie terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki;
- stosowanie wysokiej jakości sprzętu i materiałów budowlanych
- prowadzenie prac budowlanych w sposób zabezpieczający przed niekontrolowanym zanieczyszczeniem gruntu;
- wyposażenie zaplecza budowy w sorbenty, które w przypadku ewentualnych wycieków z maszyn budowlanych zminimalizują możliwość zanieczyszczenia gruntu;
- ograniczenie do niezbędnego minimum stosowanych środków do eliminacji śliskości nawierzchni, których skład chemiczny winien być możliwie najmniej uciążliwy dla środowiska;
- systematyczne usuwanie odpadów z przydrożnych rowów;
- utrzymywanie w sprawności technicznej urządzeń do podczyszczania ścieków.

6. Ochrona krajobrazu

W celu ochrony krajobrazu, zaleca się następujące rozwiązania:

- wymóg harmonijnego wkomponowania obiektu budowlanego w krajobraz przy określeniu wskaźników i wytycznych urbanistycznych;
- odstąpienie od poszerzania obszarów zabudowy w miejscach, w których może dojść do negatywnych oddziaływań na krajobraz;
- zakaz lokalizacji na terenie całej gminy obiektów mogących powodować poważne zagrożenia w przypadku awarii lub mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- objęcie ochroną zadrzewień śródpolnych, nad potokowych oraz przydrożnych, przy jednoczesnym sukcesywnym ich powiększaniu;
- zachowanie wartościowych drzewostanów;
- zwiększenia lesistości gminy, w tym wykonanie zalesień uzupełniających;
- zachowanie ciągłego systemu terenów niezainwestowanych o przebiegu równoleżnikowym łączącym lasy i pola Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego;
- zachowanie ciągłości dolin potoków i utrzymanie naturalnego charakteru ich koryt;

- konieczność racjonalnego użytkowania terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki.

7. Ochrona przed powodzią

W celu zapewnienia ochrony przed powodzią, zaleca się następujące rozwiązania:

- wykonanie zabiegów regulacyjnych (udrażniających koryto) na ciekach stanowiących zagrożenie powodziowe;
- umocnienie brzegów potoków;
- zwiększenie średnic wszelkiego rodzaju przepustów pod drogami polnymi oraz wjazdami na posesje - dobór średnic powinien być przeprowadzony w oparciu o wykonane operaty wodnoprawne;
- konserwację i modernizację istniejącej sieci drenarskiej oraz rowów melioracyjnych;
- zalesianie gruntów;
- zachowanie ciągłości dolin potoków i utrzymanie naturalnego charakteru ich koryt;
- sposoby zagospodarowania terenów na obszarach zagrożonych powodzią – zieleń łąkowa lub łąki i pastwiska, z wykluczeniem gruntów ornych i zabudowy.

8. Ochrona zabytków i stanowisk archeologicznych

W celu zapewnienia ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz stanowisk archeologicznych, zaleca się następujące rozwiązania:

- wymóg zachowania obiektów wpisanych do ewidencji zabytków;
- wymóg rewitalizacji zabytków i ich otoczenia (wpisanych do rejestru i ewidencji);
- prowadzenie edukacji mieszkańców w zakresie potrzeby ochrony wartości kulturowych gminy;
- stosowanie ulg i preferencji finansowych dla właścicieli konserwujących i rewaloryzujących obiekty zabytkowe;
- wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej wokół istniejących stanowisk archeologicznych – o promieniu wynikającym z obowiązujących przepisów;
- zakaz prowadzenia w granicach stanowisk archeologicznych działań niszczących, tj. głębokiej orki, prac wybierzyskowych i niwelacyjnych;
- wymóg uzyskania opinii i uzgodnień w przypadku prowadzenia inwestycji w granicach stanowisk archeologicznych.

Przyjęte w niniejszym dokumencie rozwiązania, których celem jest zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko, spełniają wymogi wynikające z obowiązujących przepisów prawa i są w pełni spójne z rozwiązaniami zaproponowanymi w powiązanych dokumentach, np. „*Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Buczkowice na lata 2009 – 2016*”.

Istotne jest, iż wiele z zaproponowanych rozwiązań, przy właściwym ich wdrażaniu nie tylko uchroni środowisko przed negatywnymi wpływami, ale może pozytywnie wpłynąć na poszczególne jego elementy.

Reasumując, wskazane sposoby zapobiegania i zmniejszania negatywnego oddziaływania na środowisko, wraz z aktywnie prowadzoną edukacją ekologiczną mieszkańców, powinny przyczynić się do utrzymania właściwej równowagi pomiędzy procesami inwestycyjnymi, a poszanowaniem zasobów przyrodniczych, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

XIII. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Rozwiązania alternatywne rozpatrywane były głównie na etapie projektowania przebiegu dwóch znaczących ponadlokalnych szlaków komunikacyjnych, do których należą:

- planowana droga ekspresowa S-69 Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń, która obecnie jest na etapie realizacji prac budowlanych,
- planowana droga wojewódzka DW 942, będąca obwodnicą Buczkowic i Rybarzowic, która w chwili obecnej jest na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Na początkowym etapie prac projektowych drogi ekspresowej S-69 rozpatrywano 6 wariantów przebiegu trasy. Do dalszej analizy przyjęto warianty I, II i IV, które szczegółowo przeanalizowano w raporcie o oddziaływaniu na środowisko. Wariant II odrzucono z uwagi na większą ilość wyburzeń w stosunku do wariantu III i IV oraz z powodu większej kolizji z terenami cennymi przyrodniczo. Wariant V odrzucono ze względu na niskie parametry techniczne i wysoki koszt budowy. Wariant VI budził największe protesty społeczeństwa, ponadto sąsiadował z obszarami chronionymi (Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego).

Po przeanalizowaniu wszystkich dostępnych wariantów, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, do realizacji jako najmniej konfliktowy dla ludzi i środowiska, niezależnie od ustaleń planu miejscowego władze ponadlokalne wybrały wariant I **z estakadą**. Zakłada on przekroczenie sołectwa Rybarzowice poprzez budowę wysokiej estakady na całym obszarze sołectwa. Rozwiązanie to zapewni ciągłość komunikacji i migracji społecznej oraz unikanie wrażenia rozdzielenia sołectwa przez nasyp drogi. Budowa nowej drogi wpłynie na poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego w rejonie istniejących dróg. Zmniejszenie natężenia ruchu na istniejących drogach wpłynie na zmniejszenie oddziaływania hałasu i zanieczyszczeń na mieszkańców.

W ramach oceny oddziaływania na środowisko przeanalizowano także wariant „0” polegający na nie podejmowaniu przedsięwzięcia. W ramach analizy tego wariantu wzięto pod uwagę fakt, iż:

1. Lokalna sieć drogowa, w tym istniejąca droga krajowa nr 69 jest zbyt obciążona.
2. Proponowany wzrost natężenia ruchu w kolejnych latach spowoduje wzrost uciążliwości przedmiotowej drogi na terenach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie, zarówno dla środowiska (brak oczyszczania wód opadowych spływających z drogi, wzrost poziomu hałasu oraz emisji zanieczyszczeń do powietrza), jak i mieszkańców.
3. Niepodejmowanie przedsięwzięcia spowoduje dalszą kumulację problemów komunikacyjnych, związanych z dostępnością tego i regionu, co uniemożliwi jego szybki rozwój.

Wybrany wariant lokalizacji drogi ekspresowej został zatwierdzony decyzją Wojewody Śląskiego.

Koncepcja programowo-planistyczna budowy drogi obwodowej, w ciągu drogi wojewódzkiej DW 942 w Gminie Buczkowice została opracowana w układzie wariantowej lokalizacji przebiegu drogi na zlecenie Marszałka Województwa Śląskiego. Opracowano 3 warianty trasy drogowej.

W trakcie opracowania koncepcji przebiegu drogi wojewódzkiej będącej obwodnicą sołectwa Buczkowice i Rybarzowic, celem nadrzędnym było poszukiwanie takich rozwiązań, które w określonych warunkach ukształtowania terenu oraz jego zagospodarowania pozwoliłyby zrealizować planowaną inwestycję drogową zgodnie z obowiązującymi przepisami, możliwościami technicznymi, dostępnością do terenu oraz w takim kształcie, aby skutecznie pozwoliła rozwiązać problemy komunikacji samochodowej w tym rejonie. Jednocześnie przyjęcie jednego z przedstawionych rozwiązań do dalszych, szczegółowych opracowań projektowych, umożliwiło wprowadzenie do opracowywanego projektu planu miejscowego sołectwa Rybarzowice korekt zgodnych z możliwościami realizacyjnymi drogi klasy G 1 x 2.

W początkowej fazie projektowania przedmiotowej drogi brano pod uwagę warianty I, II i III, które zostały poddane szczegółowej analizie porównawczej. W ramach analizy został porównany wpływ poszczególnych wariantów przebiegu drogi na elementy społeczne oraz środowiska przyrodniczego, takie jak: zdrowie i życie ludzi; konflikty społeczne wynikające z wyburzeń budynków; lokalizacja względem obszarów chronionych; wpływ emisji zanieczyszczeń na obszary chronione; zwierzęta; rośliny; przekształcenia ziemi; wody powierzchniowe; wody podziemne; krajobraz; obszar podlegający ochronie konserwatorskiej.

Na podstawie przeprowadzonej analizy porównawczej trzech wariantów trasy drogi wojewódzkiej, jako najkorzystniejszy i rekomendowany do dalszych opracowań, po opinii władz Gminy, Marszałek Województwa Śląskiego wstępnie wybrał wariant II. Wariant nie został jednak ostatecznie zatwierdzony. Projekt studium, jako oznaczenie nieobowiązujące (orientacyjne, informacyjne), zawiera jedynie rezerwę terenu pod proponowany (postulowany przez władze Gminy) przebieg drogi obwodowej. Projekt studium zakłada zachowanie dotychczasowego (rolnego bez zabudowy) przeznaczenia w pasie rezerwy, dla umożliwienia dalszego pełnego wariantowania na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji inwestycji drogowej.

W ramach przeprowadzanej obecnie oceny oddziaływania na środowisko planowanej budowy obwodnicy Buczkowic, w sporządzonym na jej potrzeby raporcie oddziaływania na środowisko, analizie poddano 5 zaproponowanych przez inwestora wariantów przedmiotowej drogi oraz wariant zerowy – bezinwestycyjny.

Rozpatrując planowaną inwestycję w kontekście oddziaływania na środowisko przyrodnicze wariant bezinwestycyjny jest wariantem korzystnym, gdyż zostają zachowane dotychczasowe ekosystemy. Z drugiej strony niepodjęcie inwestycji skutkować będzie wzrostem ruchu tranzytowego na obszarach Rybarzowic i Buczkowic, co spowoduje zwiększenie negatywnych oddziaływań na środowisko na tym obszarze poprzez zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód oraz emisji hałasu i drgań.

W przypadku pozostałych zaproponowanych wariantów, realizacja któregośkolwiek z nich, wiąże się z oddziaływaniami na środowisko, zarówno na etapie realizacji jak i eksploatacji. Do negatywnych oddziaływań, wynikających z realizacji inwestycji, możemy zaliczyć: potencjalne zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego; emisję hałasu; wzmożony ruch samochodów oraz sprzętu budowlanego, emisję zanieczyszczeń do powietrza, usunięcie roślinności (wysokiej, średniej i niskiej) i humusu. Do pozytywnych oddziaływań można zaliczyć niewątpliwie odciążenie ruchu tranzytowego na obszarach wsi Rybarzowice i Buczkowice, a tym samym eliminację zagrożeń będących następstwem wzmożonego ruchu pojazdów przez centrum sołectw.

Analiza przyjętych w raporcie oddziaływania na środowisko kryteriów, wykazała, że najkorzystniejszym wariantem inwestycji jest wariant 2. Uzyskał on najlepszą ocenę

całościową, ale również był najkorzystniejszy w każdej z czterech grup kryteriów. Na tej podstawie wariant 2 został zarekomendowany jako preferowany przez inwestora, i jako taki został przedstawiony do uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.

Jednym z rozwiązań alternatywnych, proponowanym dla projektu studium, jest rezygnacja z wyznaczenia obszarów rozwoju zabudowy mieszkaniowej na terenie pomiędzy potokiem Bruśnik, a ul. Jama w Buczkowicach oraz obszarów rozwoju zabudowy usługowej przy ul. Bielskiej w Buczkowicach – na obszarze, objętym zasięgiem korytarza spójności Beskid Śląski – Beskid Mały. Rozwiązanie to ma na celu ochronę ciągłości korytarza, dla którego nowa zabudowa mieszkaniowa oraz usługowa będzie stanowić dodatkowe bariery.

Jednocześnie, zaproponowane rozwiązanie alternatywne miałyby uzasadnienie, jedynie w przypadku zachowania ciągłości przedmiotowego korytarza, na całym jego obszarze, co w chwili obecnej jest już niemożliwe, ponieważ korytarz ten przecięty jest przez cztery główne ciągi komunikacyjne, tj. drogę ekspresową, drogę krajową, drogę wojewódzką i międzynarodową linię kolejową oraz istniejącą zabudowę, w tym zabudowę aktywności gospodarczej.

Dodatkowo, w obrębie omawianego korytarza znajdują się dwie doliny potoków Biały i Bruśnik, które jako obszary przestrzeni chronionej przed zabudową, pełnią funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych. Realnym rozwiązaniem alternatywnym pozostaje zatem poszerzenie stref ochronnych potoków Bruśnik i Biały oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy tak, aby wykluczyć negatywne oddziaływanie na środowisko. Podstawę takiego ograniczenia stanowić może wyznaczona otulina Parku Krajobrazowego. Obszary rozwoju nowej zabudowy w tej otulinie powinny zostać dopuszczone warunkowo w zależności od dalszych pogłębionych analiz np. przy sporządzaniu planu miejscowego.

Kolejnym z rozwiązań alternatywnych, proponowanym dla projektowanego dokumentu, jest rezygnacja z poszerzenia obszarów zabudowy przy granicy południowej gminy, na odcinku pomiędzy sołectwami Godziszka i Kalna. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie migracji zwierząt w kierunku zachód – wschód i odwrotnym, jak i również ochronę walorów krajobrazowych. Ograniczenie nowej zabudowy powinno dotyczyć terenów zieleni nadrzecznej wzdłuż potoków Kalonka w Kalnej i Malinowy Potok w Godziszce.

Ostatnim, z rozwiązań alternatywnych, które proponuje się dla projektowanego dokumentu, jest poszerzenie stref ochronnych cieków wodnych, na terenach dolin potoków sąsiadujących z planowanymi obszarami rozwoju zabudowy. Głównym celem tego rozwiązania jest ochrona lokalnych korytarzy ekologicznych i pełnionych przez nie funkcji oraz ochrona cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. Realne poszerzenie stref ochronnych cieków wodnych musi jednak uwzględniać przeznaczenie terenu ustalone w obowiązujących planach miejscowych.

Uwzględnienie wyżej wymienionych rozwiązań alternatywnych w projekcie studium, niewątpliwie będzie skutkowało eliminacją głównych negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogą się pojawić po realizacji zapisów projektowanego dokumentu. Zaproponowane rozwiązania alternatywne są korzystne dla środowiska naturalnego, natomiast są często sprzeczne z interesami właścicieli gruntów, którzy wnioskując o zmianę zagospodarowania przestrzennego, oczekują od władz gminy podejmowania decyzji zgodnych z ich interesem.

Odnośnie innych rozwiązań określonych w projekcie studium nie przewidziano rozwiązań alternatywnych, z uwagi na ich brak. Wszystkie obszary przeznaczone pod zabudowę zostały poszerzone na terenach, gdzie występują gleby najniższych klas, w

większości z dala od terenów przyrodniczo cennych. Inne rozwiązanie wiązałoby się z zajęciem terenów cenniejszych pod względem przyrodniczym – stąd odstępianie od rozpatrywania rozwiązań alternatywnych dla wprowadzanych zmian.

Rozwój obszarów aktywności gospodarczej ustalono w rejonie budowanego węzła drogi ekspresowej S-69 oraz w sąsiedztwie przedmiotowej drogi – w rejonie ul. Wilkowskiej w Rybarzowicach, gdzie już obecnie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ustalający takie przeznaczenie. Brak jest możliwości wariantowej lokalizacji tej funkcji zagospodarowania.

Obszary zabudowy mieszkaniowej ustalono w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, jako jej kontynuację. Brak było możliwości wariantowej lokalizacji tej funkcji zagospodarowania, z uwagi na konieczność ograniczenia kosztów ekonomicznych rozwoju dróg dojazdowych i sieci infrastruktury technicznej, poprzez wykorzystanie i dowiezanie do systemów istniejących.

Obszary rozwoju zabudowy usługowej, zlokalizowano w miejscu, w którym prowadzone usługi nie będą stanowić uciążliwości dla mieszkańców i środowiska, a które dzięki dogodnej komunikacji staną się atrakcyjnymi miejscami do prowadzenia działalności gospodarczej.

XIV. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice

Z przeprowadzonej w niniejszym opracowaniu analizy przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, wynika, iż realizacja postanowień projektu studium wiązać się będzie ze zmianami w strukturze przestrzennej obszaru, jak i wpływem na jakościowy i ilościowy stan poszczególnych elementów środowiska. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości środowiska i prawidłowego jego funkcjonowania niezbędne będzie stosowanie rozwiązań zapobiegawczych oraz minimalizujących znaczące oddziaływania ze strony ustaleń projektu studium na środowisko.

W celu analizy skutków realizacji postanowień projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice konieczne będzie prowadzenie monitoringu, na etapie powstawania nowych planów miejscowych i realizacji ich ustaleń, w zakresie: zmian w strukturze użytkowania gruntów, w szczególności zmian powierzchni gruntów leśnych i rolnych oraz zmian jakości i kondycji poszczególnych elementów środowiska.

W przypadku oceny zmian w strukturze użytkowania gruntów przydatne będą:

- zdjęcia satelitarne;
- baza ewidencji gruntów;
- dane statystyczne.

W przypadku oceny jakości i kondycji poszczególnych elementów środowiska przydatne będą:

- dane z państwowego monitoringu środowiska, realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach;
- dane pochodzące z analizy porealizacyjnej, przeprowadzonej po zakończeniu budowy drogi ekspresowej i obwodowej;
- opracowania sporządzone na potrzeby administracji lokalnej, np. mapy gleb, mapy akustyczne, raporty o stanie środowiska itp.
- uwagi i wnioski od mieszkańców;
- kontrole i obserwacje służb ochrony środowiska Urzędu Gminy Buczkowice.

Każda ewentualna zmiana sporządzanego projektu studium, po jego uchwaleniu, będzie wymagała ponownej oceny oddziaływania na środowisko, przy uwzględnieniu wskazań prognozy niniejszej.

Sporządzone na podstawie niniejszego projektu plany miejscowe, zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym będą poddawane, przez Wójta Gminy Buczkowice przynajmniej raz w ciągu kadencji, ocenie pod względem ich aktualności, w tym ich zgodności z obowiązującymi przepisami oraz zakresu zachodzących zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

Dzięki prowadzonemu monitoringowi skutków realizacji projektu zmiany studium będzie możliwa bieżąca kontrola jakości środowiska, w tym szybka identyfikacja wszystkich potencjalnych zagrożeń, co umożliwi sprawne wdrażanie stosownych rozwiązań zapobiegających negatywnym oddziaływaniom. Systematycznie prowadzona analiza zaobserwowanych skutków, umożliwi w przyszłości właściwą gospodarkę przestrzenną w Gminie Buczkowice, z uwzględnieniem stanu środowiska przyrodniczego.

XV. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania ustaleń projektu studium na środowisko

Przeprowadzona diagnoza stanu środowiska na terenie Gminy Buczkowice nie wykazała nadzwyczajnych walorów lokalnej przyrody, ani zagrożeń ze strony działalności człowieka, którym nie można by zapobiegać lub ich łagodzić.

Na terenie gminy rolnictwo jest nisko intensywne, co sprzyja naturalnej sukcesji na nieużytkach. Projekt zachowuje istniejące lasy, a ich nieznaczna część zaproponowana do zmiany przeznaczenia znajduje odpowiednią kompensację na terenach dogodnych do zalesienia, o wielokrotnie większej powierzchni. Cieki i zbiorniki wód powierzchniowych otrzymały w projekcie stosowną obudowę biologiczną. Projekt studium przewiduje pod zieleń nieurządzoną tereny korytarzy ekologicznych, zapewniając ich ciągłość z przejściami zaprojektowanymi pod drogą ekspresową S-69. Projekt ustala ramy przestrzenne do ustanowienia nowych form ochrony przyrody takich jak: zespół przyrodniczo-krajobrazowy, użytek ekologiczny i stanowisko dokumentacyjne. Obszar rozwoju zabudowy aktywności gospodarczej zaplanowano jako rozszerzenie i uzupełnienie obszaru już zatwierdzonego w obowiązującym planie miejscowym. Obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej zaproponowano w sporządzonym projekcie w dowiązaniu do istniejącej, jako jej kontynuację – co zapobiega nadmiernemu rozproszeniu zabudowy. We wszystkich terenach inwestycyjnych ustalono odpowiednie rygory ochrony zasobów przyrodniczych i obowiązek wyposażenia obiektów w systemy inżynierii środowiska (sieć kanalizacyjna, wodociągowa i wydajne systemy grzewcze).

Podczas przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice zdiagnozowano główne zagrożenia, które mogą się pojawić w związku z realizacją zapisów przedmiotowego dokumentu. Zidentyfikowanie zagrożeń pozwoliło w dalszej kolejności na zaproponowanie rozwiązań mających na celu ich eliminację, ograniczenie, czy też kompensację. Dzięki wdrożeniu zaproponowanych rozwiązań, postanowienia projektowanego dokumentu nie powinny znacząco wpływać na środowisko Gminy Buczkowice oraz terenów sąsiednich.

Reasumując, sporządzany projekt studium, jako dokument kompleksowo określający aktualną politykę przestrzenną Gminy Buczkowice, dzięki dostosowaniu go do obowiązujących przepisów prawa oraz po uwzględnieniu wniosków i uwag wynikających z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, może korzystnie wpłynąć na zrównoważony rozwój gminy, w stosunku do studium obowiązującego w chwili obecnej.

XVI. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsze opracowanie popularno-naukowe spełnia wymagania dla streszczenia w języku niespecjalistycznym, z uwagi na zwięzłość, przejrzystość struktury, użyte sformułowania i potoczny język.

Informacja o zespole autorskim:

autor opracowania: mgr inż. Przemysław Lubiński – specjalista d/s ochrony środowiska, pracownik administracji samorządowej,

współpraca: mgr inż. arch. Marcin Ulewicz – urbanista, pracownik administracji samorządowej,